תלמוד בבלי · ראשונים · תוספות רי״ד

תוספות רי"ד על בבא מציעא

רבנו ישעיה דטראני [הרי"ד]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

תוספות רי"ד על בבא מציעא

רבנו ישעיה דטראני [הרי"ד]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/תוספות-ריד-על-בבא-מציעא/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

דף ב. 5
דף ב: 6
דף ג: 6
דף ד. 7
דף ד: 7
דף ה: 8
דף ו. 8
דף ז: 9
דף ח. 9
דף ט. 9
דף ט: 10
דף י. 11
דף י: 12
דף יא. 13
דף יב: 13
דף יד. 13
דף טו: 14
דף טז: 14
דף יז. 15
דף יח. 15
דף יט: 16
דף כ. 16
דף כא. 17
דף כג. 17
דף כד. 17
דף כז: 17
דף כח: 18
דף ל. 18
דף לא. 19
דף לא: 19
דף לב: 21
דף לג: 21
דף לד. 21
דף מח: 22
דף מט. 23
דף מט: 24
דף נו: 24
דף נז. 24
דף נט. 25
דף סד. 25
דף סד: 26
דף סו: 27
דף עב. 28
דף פז: 28
דף פט: 29
דף צ. 29
דף צא. 30
דף צג. 31
דף צו. 31
דף צז. 34
דף צט. 35
דף ק. 35
דף קא. 35
דף קא: 35
דף קג: 36
דף קד. 36
דף קח. 37
דף קט. 38
דף קט: 38
דף קי. 40
דף קי: 41
דף קיא. 42

דף קיב. 42
דף קיג. 42
דף קיג: 43
דף קיד. 43
דף קיד: 43
דף קטז: 44
דף קיז. 44
דף קיז: 45
דף קיח. 45
דף קיח: 45
דף קיט. 45

דף ב.

שנים אוחזין בטלית פי' דוקא אוחזין דכיון דהוא בידם לא אמרי' להו כל דאלים גבר שאין זה דין שנאמר לאלים תקוף את החלש ותוציא את שבידו ותזכה בו אבל אם לא היו שניהן תפושין כגון דמנח בסימטא קמייהו ומריבין עליו אמרינין כל דאלים גבר כדמוכח בפ' חזקת הבתים גבי ההיא ארבא דהוי מינצי עלה בי תרי דדיינינן להו כל דאלים גבר והמטלטלין והקרקעות בזה שוין דאמרי' התם זה אומר של אבותי אמר ר"נ כל דאלים גבר ומקשי' התם מהא דתנן המחליף פרה בחמור וילדה וכן המוכר שפחתו וילדה זה אומר עד שלא מכרתי ילדה וזה אומר משלקחתי ילדה יחלוקו פי' ואע"ג דהא מתני' אוקימנא לה בפ' השואל כסומכוס שפיר מקשה מינה דע"כ ל"פ רבנן עלי' דסומכוס אלא משום דאיכא למוכר חזקה דממונא והו"ל לוקח המוציא מחבירו עליו הראי' אבל אי ליכא חזקה הוו אמרי יחלוקו כסומכוס ומתרץ התם להההיא אית לי' דררא דממונא ולהאי אית לי' דררא דממונא אבל הכא אי דמר לא דמר ואי דמר לא דמר פי' התם השפחה רשות שניהם שלטה עלי' שיציאה מרשות המוכר ונכנסה לרשות הלוקח ונסתפקנו ברשות מי ילדה ודמיא כאלו שניהן אוחזין בה אבל הכא אי דמר לא דמר דלעולם לא היתה אלא בחזקת א' מהן הילכך אין ראוי לב"ד לדין יחלוקו אלא מסתלקין הן מן הדין ואומרים להן כל דאלים גבר והאומר חצי' שלי ישבע שאין לו בה פחות מרביע כו' אי קשיא ליקח חצי' על ידי מיגו מיגו דאי בעי אמר כולה שלי ושקיל חצי' בשבועה ה"נ דאמר חצי' שלי לישקול חצי' בשבועה הא לאו מילתא היא דאם כן מה הועלנו בהודאתו אם כך הי' הדין בערמה טען כך שאמר מי הביאנו לומר כולה שלי שלא יאמינו לי מוטב שאומר חצי' שלי ויאמינו לי ויתנו לי חצי' א"ו אין זה מיגו דאי זהו מיגו שכל מה שיאמר הוא נאמן אבל זה אם יאמר כולה שלי אינו נאמן ובעבור זה לא אמר כולה שלי שלא יחזיקוהו העולם רמאי והילכך אין כאן מיגו וראיתי מתרצים דלא אמרי' מיגו כי אם להחזיק בידו ולא להוציא מחבירו ואינו נראה לי תירוץ זה שגם זה להחזיק הוא שכך הוא מחזי' בה כחבירו ואם הי' אומר כולה שלי הוה שקיל חצי אילולי מפני שהודה שחצי' אינה שלו גם שמעתי מתרצים שזה מדבר במקח וממכר ומש"ה לא שייך למימר בי' מיגו דמירתת מן המוכר דידע וגם זה אינו נראה לי שאם יש חילוק בזה בין מכר למציאה אדמיפלג תנא בין זה אומר כולה שלי וזה אומר כולה שלי לבין זה אומר כולה שלי וז"א חצי' שלי ליפלוג בסיפא גופה בין מציאה לבין מקח וממכר א"ו ש"מ בין במציא' בין במקח וממכר לא שקיל אלא ריבעא ותו דלקמן בעי תלמודא למימר מיגו הכא דלישקול ריבעא בלא שבועה ולא אמרי' דאין זה מיגו משום דמיתת ממוכר כיון דתרווייהו יהבי דמי כל דבעי

מצי למימר ומוכר כיון דנפיק חפצא מידי' לא מהימן א"ו טעמא היא כדקאמינא דלא חשיב מיגו אלא דבההיא מילתא דהוה מצי למימר הוה מהימנינן לי [הילכך] לא חשוב מיגו דמש"ה לא אמר הכי דלא ליתחזנן רמאי: דבראי' בעלמא לא קני לה אי קשיא והא אמרי' בשלהי פ' מסכתין דכ"ע הבטה בהפקר קניא תשובה אותה ההבטה היא שמורה כדאמרי' התם שומרי ספחים בשביעית נוטלין שכרן מתרומת הלשכה והן שומרין אותן מן הבהמות והחיות שלא יאכלו אותם ומעוברי דרכים מש"ה קניא אע"פ שהן מחוברין לקרקע אבל לעולם איי' בעלמא לא קניא אפילו בתלוש:

דף ב:

ואנא דמי קא יהיבנא פי' דלא מיתוקמא מתני' אלא בהני וכדבעינן לאסוקי לקמן דאי לא יהיב אלא חד דמי א"כ תרתי למה לי הרי בחנם רוצה ליקח אותה ואפ"ה תיקנו שבועה לדליכא הוראה להיתירא כ"ש מציאה דאתא לידי' בהרויחא דמורי היתירא ותרתי למה לי או יאמר מציאה או יאמר מקח וממכר א"ו לא איצטריך תנא לאשמעי' בבא יתירא אלא כגון דיהבי דמי תרווייהו דמורי היתירא וליכא למילף מציאה מינה אהאי דמקשה וליחזו זוזי ממאן נקט לא הו"ל לאקשויי דהא לא מתוקמא מתני' אלא בדנקיט מתרווייהו אלא כך דרך התלמוד כשרוצה לבאר דבר מבארו על דרך קושיא ותירוץ ורוצה להעלות דבנקיט זוזי מתרווייהו עסקינן ומש"ה לא תירץ לו כגון דליתי' לקמן דלישיילי' כד מתרץ בריש הכל שוחטין דלא מתוקמא מתני' אלא דבנקיט זוזי מתרויהו והילכך אע"ג דאיתי' לקמן אין להתברר על פיו אבל מיצוי הדין ודאי כך הוא דבכל טצדקי דטעני חולקין ובשבועה ואלא מאי רבנן היא כולי. אי קשיא אמאי לא אמר לעולם רבנן היא והתם דלא קאי בידא דחד מינייהו אמר יהא ינח עד שיבא אליהו אבל הכא דנקטי לי' תרווייהו לא אמרי' דמפקי' מינייהו ומנחי עד שיבא אליהו יש לומר כיון שחזקתן אינה מבוררת שהרי מסופקין הן אין זו חזקה ותהא מונחת. מש"ה תירץ דעדיפא מינה דכיון דאיכא למימר דתרווייהו היא פלגי בשבועה:

דף ג:

אמרו לו אם רצה יאמר מזיד הייתי ופטור פירש ואע"ג דאמרי' אין אדם משים עצמו רשע. הכא כדי להיפטר מן הקרבן משים ומשים. ואי קשיא הא אמרי' בפ' האיש מקדש האומר לשלוחו הבא לי מן החלון או מן הדלוסקמא והביא לו אע"פ שאמר בעה"ב לא הי' בלבי אלא מזה כיון שהביא לו בעה"ב מעל. ואמאי והא אמר לא הי' בלבי אלא לאו

משום דאמרי' דברים שבלב אינן דברים. ודילמא שאני התם דלימפטר נפשי' מקרבן קאתי הי' לו לומר מזיד הייתי. לא עביד איניש דמשוו נפשי' רשיעא. תשובה התם משום דאית לי' טענה טובה הימנה שלא יעשה עצמו רשע שהוא אומר לא הי' בלבי אלא מזה ופוטר עצמו מקרבן. ולמה רוצה לפטור עצמו בטענת רשע אבל היכא דלית לי' טענה אחרת כגון הכא דקיימו עדים ואמרו אכלת חלב ה"נ דמשים עצמו רשע. ואומר מזיד הייתי כדי לפטור עצמו. ואי קשי' וכי משום דאי בעי אמר מזיד הייתי הוא נאמן להכחיש את העדים והא אמרי' לקמן מה לי לשקר במקום עדים לא אמרי'. עיין בתירוץ מ"ש בכריתות בפ' אמרו לו בההיא הילכתא:

דף ד.

בעדים מי מיחזק כפרן והאמר רב אידי בר רבין אמר רב חסדא הכופר במלוה כשר לעדות. כו'. אי קשיא אמאי לא פריך הכי מה להצד השוה שבהן שכן לא הוחזק כפר בכי האי גוונא. שאם רוצה לטעון אח"כ פרעתי נאמן. בין בהודאת פיו בין בעדות ע"א תאמר בעדים שהוחזק כפרן שאם רוצה לחזור ולומר פרעתי אינו נאמן כדאמרי' לקמן בההיא פירקא. תשובה לפי זו הסברא העדים חמורים מפיו וע"א ואנו צריכים למצוא חומרא בהן. משא"כ בעדים מש"ה אין להקשות כ"א משום השבועה שהן כשרין לשבועה וזה פסול ומש"ה לא ישבע. והשיב לו שגם זה כשר לשבועה כרב חסדא:

דף ד:

טעמא דאמר שלש הא שתים פטור והא שטר דקא מודה בי' כי הילך דמי וש"מ הילך פטור. פי' ור"ע פוטר בין בשתים בין בשלש. בשתים משום דהילך פטור. ובשלש משום דהוי משיב אבדה. ודכ"ע הילך פטור. וקשי' לר' חייא. ומאן דמותיב מסיפא מר"ע טעמא דאמר שלש הא שתים חיב אלמא הילך חייב אתה צריך לומר ור' שמעון מחייב בין בשתים בין בשלש. בשתים משום דהילך חייב. ובשלש משום דלא הוי משיב אבדה. ומסקי' ודייק' דר"ע שלש פטר הא בשתים מחייב. ור"ש בין בשלש בין בשתים פטר. ור"ש בן אלעזר דוקא בשלש מחייב אבל בשתים פטר ולא משום הילך אלא אי משום דקא מסייע לי' שטרא אי משום דדמי לקרקע:

דף ה:

דאמר הכי כולה שלי ולדבריכם שברעה שאין לי בה פחות מחצי'. פי' לאו דאמר הכי בפירוש אלא הא לישנא דמשבעינן לי' משמע הכי דפחות מחצי' יש לו:

לא אמרי' מיגו דחשיד אממונא חשיד אשבועה. אי קשיא ולא אמרי' והרי הנגזל שהוא נשבע ונוטל מפני שהגזלן אנו חושדין אותו שיחלל שבועתו ועוקרין השבועה ממנו ומהפכין אותה על התובע. והיכי אמרת דלא אמרי מיגו דחשיד אממונא חשוד אשבועתא. תשובה ה"ק לא אמרי' דחזקה ברורה היא. דמאן דחשיד אממונא חשיד אשבועה דנימא הכי בכל דוכתא. אלא חששא בעלמא היא. והילכך הכא לחומרא והכא לחומרא. כשנופלת על החשוד שבועה דאורייתא. דשבועה במקום תשלומין קיימא. לא מהימנינן לי' אלא מהפכין אותה על מי שכנגדו דדילמא חשוד נמי אשבועה ולנגזל עצמו אע"פ שהיא כופר בכל. כיון דעל האי ממונא הוחזק כפרן. מהפכין אותה על הנגזל כדפרישית התם במה"ק. וה"נ דחיישי' שמא יהא תוקף בטליתו של חבירו לא שבקי' לי' דיחלוק עמו בלא שבועה משום האי טעמא דאמרינן שמא אע"פ שהוא חשוד לגזול שמא לא יהא חשוד וישבע לשקר. והילכך רמינן שבועה עלי' ואלי יודה מחמת חומר השבועה. אבל אי הוה קום לן דכל דחשוד אממונא חשוד אשבועה ה"נ לא הוה משבעינן לי' אלא הוה שקיל בלא שבועה. וזהו שאמר לא אמרי' דלא אמרי' לי' בבירור אבל מיחוש ודאי חיישי' והכא לחומרא והכא לחומרא. ואי קשיא כיון דלא קים לן שהחשוד על הממון יחלל שבועתו כשהוא כופר בכל שחייב לישבע היסת נמי נהי דלא מצינן להפוכי שבועה אשכנגדו דתקנתא לתקנתא לא עבדי' אבל מיהא אמאי פטרי לי' בלא שבועה. דילמא אי רמינן עלי' שבועה יודה. תשובה אין ב"ד נזקקין למי שהוא חשוד על הממון להשביעו שמא יחלל אלא מעמידין אותתו על דין תורה. ופטרי' לי' ובמתני' דמשבעי' להו אע"פ שהיא שבועה מדרבנן משום שאינו ידוע מי הוא החשוד. שכל אחד אומר אני כשר וחבירי גזלן. וגדולה מזו אמרו החנווני והפועל נשבעין שניהן דקי"ל דחד מינייהו גזלן. ואפ"ה משום דלא ידעי' מי הוא הגזלן משביעין שניהן אליבא דרבנן כ"ש הכא גבי טלית שיש לומר דילמא תרווייהו בהדי הדדי אגביהו שמשביעין שניהן כיון שאינו ידוע מי הוא הגזלן:

דף ו.

אלא הא דאמר רב נחמן משביעין אותו שבועת היסת לימא מיגו דחשוד אממונא כו' כלל כלל אינו מתיישב בלבי דאע"ג דרחמנא הימני לכופר בכל משום חזקה דאין אדם

מעיז כשראו האחרונים שנתרבה עזות פנים בעולם אמרו שמא להישמט הוא עושה ומשביעין אותו והשתא כשכפר במלוה בכל והוחזק כפרן בעדים מכשירין אותו לעדות דילמא אישתמוטי הוא דקא משתמיט כשכופר ואין עדים בדבר לא כ"ש דנימא דילמא משתמיט ונשביענו. ומשום דמייתי' לאידך דר"נ דאיתמרא בפירוש מתני' אשתמיט וכתבו נמי להא:

דף ז:

ור' יוסי לשתי כתובות לא חייש. פי' ומש"ה קאמר עודה תחת בעלה יחזיר לאשה. אבל נתאלמנה או נתגרשה לא יחזיר דחייש לפרעון. ורבנן לפרעון לא חיישי כ"א לשתי כתובות. הילכך בעודה תחתיו דאיכא ליחש לשתי כתובות לא יחזיר אבל נתאלמנה או נתגרשה דליכא למיחש לשתי כתובות יחזיר:

דף ח.

ואלא מהא היו שנים רוכבין ע"ג בהמה פי' והא ליכא למשמע דהא ליכא למימר הכא ראשה א' מונח ע"ג קרקע כדאמרי' גבי טלית אלא כיון דתני בהמה וילפי' מינה טעמא דמש"ה חולקין משום דאיכא למימר תרווייהו בהדי הדדי הנהיגוה. אמאי תני טלית היינו הך אלא ממשנה יתירא שמעי' דאע"ג דאגבוה בכרכשתא קנו שניהם שהמגביה מציאה לחבירו קנה חבירו:

דף ט.

ה"ה דאפילו רוכב. והאי דקתני מושך ומנהיג לאפוקי מדר' יהודה כו'. משמע מיכן דעד השתא הוה ס"ד למימר דת"ק דוקא קתני משיכה בגמל והנהגה בחמור ומש"ה קאמר אי הכי ניערבינהו וניתנינהו דעד השתא הוה ס"ד דדוקא קאמר ת"ק ומש"ה לא ערבינהו. וקשיא לי היכי מצינן למיסק אדעתין דת"ק דוקא קאמר והא קתני סיפא או שהי' אחד מושך וא' מנהיג. והא איכא חד דעבד איפכא. והיאך יקנו שניהם. גם לקמן באיכא דמותיב מסיפא במידה זו קנה דאמרי' לא למעוטי איפכא. והיכי מצינן למימר למעוטי איפכא דתני או שהי' אחד מושך וא' מנהיג והא חד מינייהו עבד איפכא ועד דמקשה לי' אי הכי היינו ר"י ליקשי לי' מסיפא דתני או שהי' אחד מושך וא' מנהיג דאע"ג דאיכא חד דעביד איפכא קנה. והיכי אמרי' למעוטי איפכא. מש"ה נראה לי לפרש כך בלישנא קמא סברינן דת"ק דוקא קתני משיכה בגמל והנהגה בחמור ומש"ה לא ערבינהו ומאי

דתנא בסיפא או שהי' אחד מושך וא' מנהיג לא שיקנו שניהם קאמר. כגון אם זה רוצה לקנות לעצמו. וזה רוצה לקנות לעצמו ששניהם קנו. אלא ה"ק אם ניאותו ביניהם לקנות ביחד והאחד משך והאחד הנהיג קנו ממ"נ. או מחמת משיכה או מחמת הנהגה ואין אחר יכול להוציא מידן ור' יהודא בסיפא פליג ואמר עד שתהא משיכה בגמל והנהגה בחמור. כלומר שכל עקירת הגמל לא תהי' אלא ע"י משיכה ולא ע"י משיכה והנהגה. וכן עקירת החמור כולה תהי' על ידי הנהגה ולא ע"י הנהגה ומשיכה. שזה מבטל את זה. והשתא דייק דוקא מושך ומנהיג קאמר ת"ק דקונין אבל רוכב לא. ומהדר ה"ה דאפילו רכוב והאי דקתני מושך ומנהיג לאפוקי מדר' יאודה. פי' וה"ק קנו שניהם זה לעצמו וזה לעצמו דאפי' איפכא נמי קנו. ומש"ה מקשה. אי הכי דת"ק לאו דוקא קאמר ליערבינהו וליתנינהו. ומהדר איכא חד צד דלא קני. איכא דמותיב מסיפא במדה זו קנה במדה זו למעוטי מאי לאו למעוטי רכוב. פי' דאיפכא לא קא ממעט דהא תני סיפא או שהי' א' מושך וקס"ד דהכי שזה רוצה לקנות לעצמו וזה רוצה לקנות לעצמו ושניהם קנו. אלמא אפילו איפכא נמי קנו אם כן במדה זו לא אתא אלא למעוטי רכוב. ומהדר לא למעוטי איפכא פי' והא דתני א' מושך וא' מנהיג כגון שניאותו בין שניהם לקנותה ביחד וכ"א מתכוין לזכות בעבורו ובעבור חבירו אי הכי היינו ר' יהודה. איכא בינייהו חד צד דלא קני פי' ולא רצה להידחק ולומר דבהא פליג ר' יהודה דלא תועיל עקירה חצי' במשיכה וחצי' בהנהגה כדאמרי' לעיל אלא מעמיד חלוקתם באיכא חד צד דלא קני:

דף ט:

ואי ברשות הרבים הוא קנה. אי קשיא והא במנהיג ברגליו מוקמינן ליה דה"ל מנהיג והיינו משיכה והא קי"ל דמשיכה ברה"ר אינה קונה כ"א בסימטא כמו שהוכחתי בפ' מרובה במהדורא תנינא בה' היה מושכו ויוצא. תשובה נ"ל דיש חילוק בין משיכת מטלטלין לבין משיכת בעלי חיים דמשיכת מטלטלין אינה קונה ברה"ר דמשיכת מטלטלין בעינן שימשוך המטלטל ויביאנו אליו אבל אם גלגלו הלאה ברחוק ממנו אע"פ שהסיעו הרבה ממקומו לא קנה דלא חשיבה משיכה דידי' אלא כשהוא מביאו אצלו והילכך בסימטא שיש לו בה רשות מהני' משיכה והוי כאלו הביאו ברשותו אבל ברה"ר שאין לו בה רשו' לא קניא משיכה דלא הביאו לרשותו אבל משיכת בע"ח אינה כן דעיקר משיכתן היא להנהיגה לפניו ולא שיביאם אצלו ובעינן עד שתעקור הבהמה יד ורגל או עד שתהלך מלא קומתה ובכל טצדקי דאיכא עקיר' בין לפניו כגון שהנהיגה לפניו בין שהביאה אצלו הוי משיכה כדאמרי' כיצד במשיכה קורא לה והיא באה. וכיון

דעיקר הקנין תלוי בעקירת יד ורגל ולא שיביאנה אצלו אפי' ברה"ר קונה ומאי דאמרי בהמה מושכו ויוצא שאם הי' ברה"ר דלא קנה התם משום דלא עבד משיכה ברה"ר אלא רוצה לקנותה בהוצאה שעשה לה מרשות הבעלים והביאה ברשותו והילכך אם הוציאה מרשות הבעלי' לרשות הרבים לא קנאה שלא הביאה לרשותו אבל אם הנהיגה ברה"ר עד שתעקור יד ורגל או שתהלך מלא קומתה ה"נ דקני:

מי מהני משיכה דבהמה לקנות כלים שעלי' אי לא. נ"ל דדוק' בבע"ח קמבעיא לי' אבל אם הי' ספסל מלא על גביו כלים וא"ל משוך ספסל זה לקנות כלים שעליו אע"פ שלא הוקנה לו הספסל קנה כלים שע"ג שהרי הכלים בכחו הם נמשכים ומה לי משכן בפ"ע מה לי משכן עם הספסל שתחתיהן ולא מבע' לי' אלא בבהמה דהיא בעל' חיים ומשום דהי' אזלה מאלי' ומושכת כלים שע"ג ולאו בכחו של זה נמשכו. התם מבעיא לי' אם מהני משיכה דעבד לבהמה לקנות כלים שעלי' אי לא:

דף י.

רב נחמן ורב חסדא דאמרי תרווייהו המגביה מציאה לחבירו לא קנה חבירו קשיא לי דבשלהי מסכת יו"ט אמרי' איתמר מילא ונתן לחבירו. רב נחמן אמר כרגלי מי שנתנו לו. ורב ששת אמר כרגלי הממלא ואסיקנא דכ"ע בירא דהפקירא הוא אלא במגביה מציאה לחבירו קמיפלגי דר"נ סבר קנה חבירו ורב ששת אמר לא קנה חבירו וי"ל הדר בי' ר"נ:

הוי תופס לבע"ח במקום שחב לאחרים. בפ' הכותב אמרי' אע"פ שעשאו שליח לא קנה דאמרי' התם יימר בר חשו הוו מסי' זוזי בההיא גברא ושכיב ושביק ארבא א"ל לשלוחי זיל תפשוה ניהלי' אזל תפזה פגעו בי' ר"פ ור"ה ברי' דרב יהושע ואמרו לי' את תופס לבע"ח במקום שחב לאחרי' והאמר ר' יוחנן התופס לבע"ח במקום שחב לאחרי' לא קנה תפשוה אינהו כו':

איתיבי' רבא לרב נחמן. לעיל אמר לרמב"ח לעולם אימא לך לא קנה חבירו והכא מקשה לרב נחמן למימרא דסבר דקנה חבירו ל"ק דהתם מדחה לרמב"ח וה"נ מדחה לר"נ ולאו סברא דנפשי' קאמ': אמר ר' יוחנן המגביה מציאה לחבירו קנה חבירו. אע"ג דסבר ר' יוחנן התופס לבעל חוב במקום שחב לאחרים לא קנה הכא קנה משום דהתם ליכא מיגו אבל גבי מציאה איכא מיגו כדכתבי' במה"ק:

דא"ל תנה לי ולא א"ל זכה לי ואע"ג דאמרי' בפ"ק דגיטין כל האומ' תנו כאלו אמר זכו דמי התם משום דמסר להו ואמר להו תנו מנה לפלוני מש"ה אמרי' כאומר זכו דמי ולא

מצי הדר בי' אבל הכא דלא מסר לי' מידי אלא מאליו רוצה לזכות כי אמר תנה לי דלא דמי לזכה לי:

דף י:

רב אשי אמר כי תקינו רבנן בסימטא דלא דחקי רבי' אבל ברה"ר דדחקי רבי' לא תקינו רבנן קשיא לי כיון דארבע אמות קונות בסימטא אמאי אמרי' דמשיכה לא קני' אלא בסימטא ומה צורך למשיכה יקנו לו ארבע אמותיו. ותו דאמרינן אבל ברשות הרבי' לא תקינו רבנן. והא גבי אשה תנן היתה עומדת ברשו' הרבי' וזרקו לה קרוב לה מגורשת אלמא גם ברשות הרבים קונות ארבע אמות ונ"ל לתרץ דהכי אמרי' התם בפ' הזורק אמר רב אסי אמר ר' יוחנן לגיטין אמרו ולא לדבר אחר פי' דוקא לענין גט אמרו דד' אמות קונות אבל לא לדבר אחר כגון לענין מקח וממכר וכיוצא בו איתיבי' ר' אבא לרב אסי וכן לענין קידושין שאני התם דכתיב ויצאה והיתה איתיבי' וכן לענין החוב ואוקמי' כגון דא"ל זרוק לי חובי בתורת גיטין אלמא מוכח מהתם דדוקא לגבי גט ולא לדבר אחר ומש"ה אמרי' הכא במציאה תקינו לי' רבנן כי היכי דלא ניתו לאינצויי הא לא"ה לא הי' קונות ודוקא בסימט' תקון רבנן אבל לא ברה"ר ולא דמי לאשה דאשה קבלה היא בידם מסיני דד' אמות קונות. ור' יוחנן אמר התם קרוב לה שנינו אפי' מאה אמה. ואין ללמוד דבר אחר מגט ובסימטא נמי דוקא במציאה תקון רבנן דלא ליתי לאנצויי אבל במקח וממכר לא. הילכך אי משך קנה בסימטא אבל ארבע אמות אינן קונות במקח וממכר:

א"נ איש דאמר לאשה אקיף לי קטן. בפ' שני נזירין פליגי ר"ה ורב אדא בר אהבה. במקיף את הקטן דר"ה אמר המקיף את הקטן חייב ורב אדא סבר המקיף את הקטן פטור. ופליגי נמי באשה שהקיפה את הגדול דר"ה סבר פטורה דאשה אינה בכלל הקפה כלל לא אם ניקפה היא. ולא אם הקיפה אחרים. ורב אדא סבר דוקא אם ניקפה היא פטורה אבל אם הקיפה את הגדול חייבת היא כדמוכח התם וכדכתבי' בפ' קדושים בפסוק לא תקופו. וזו השיטה אינה באה כרב אדא אלא כרב הונא מפני שני דברים. חדא דקורא את האשה שאינה בת חיובא ואליבא דרב אדא בת חיובא היא. ועוד דאמרי' כיון דאשה לאו בת חיובא היא מחייב שולחה. והא לרב אדא דאפי' בידים אם הקיף את הקטן פטור כל שכן אם אמר לשלוחו להקיפו א"ו כרב הונא אתיא ואי קשיא כיון דאליבא דרב הונא מיירינן אמאי נקט אקיף לי קטן. אפילו גדול נמי דהא אשה לאו בת חיובא היא. ואם הי' הגדול ישן ואמר לאשה אקופי לי להאי גדול למאן דאמר כו'

י"ל אורחא דמלתא נקט קטן שאין בו דעת למחות דאי גדול לא הי' נמסר בידה להיות עובר הניקף:

דף יא.

מעשה בר"ג וזקנים שהיו באין בספינה כו' הכי איתא רישא דמתני' בפרק בתרא דמעשר שני מי שהיו פירותיו בעיר אחרת והגיע שעת הביעור צריך לקרות להן שם ומעשה בר"ג וזקנים כו' פי' אם השהא אדם מעשרותיו שלש שנים חייב לבערם עד ערב הפסח של שנה רביעית. ואם היו פירותיו רחוקים ממנו שאינו יכול לעשרם. קורא להם שם בכל מקום שעומד וסומך על הבירה ואומר מעשר שאני עתיד להפריש כשאגיע לאותו מקום שהן הפירות שם הרי היא מעשר מעכשיו ולכשיגיע שם ויפריש אע"פ שהוא אחר הביעור נמצא שחל עליו שם למפרע והו"ל שעישר קודם הביעור וסומך על הבירה לומר על אלה קרא שם מתחלה. ור"ג סמך על הבירה וקרא להן שם מעכשיו וגם נתנן ללוי ולעני כדי לקיים מצות הביעור אבל מיהו צריך שיפריש כשילך אצל פירותיו וקנו מעשרותיו למפרע וגם זכו בהם הלוי והעני:

דף יב:

אמר ר' יוחנן לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש. עיין מ"ש בפס' לאחיו ולאחותו הבתולה:

דף יד.

דינא היא עלי' דראובן לאשתעויי דינא בהדי דבע"ח פירש המורה לאשתעויי דינא בהדי דבע"ח ולסלקו מעל שמעון בכל טענה שיוכל לטעון ולומר פרעתיך ובין כך ובין כך יש לי עליך תביעה ואני מעכב חובי תחתי'. ואינו נראה לי דאי בטענת פרעתיך בעי לסלוקיה אע"ג דלא טען ראובן שמעון מצי למיטען הכי דילמא פרעך ראובן. ואע"ג דשמעון לא ידע למיטען ב"ד טוענין עבורו. כדתנן הבא ליפרע מנכסים משועבדים לא יפרע אלא בשבועה ומה שפירש דיש לי עליך תביעה ואני מעכב חובי תחתי' אינו נראה לי בין אם היתה תביעת קרקע בין אם היתה תביעת מטלטלין ואפילו אם הי' תובע בעל חוב את ראובן אינו יכול לסלקו בזה שהוא אומר לו תפרעני תחלה. ואח"כ אעשה לך דין בתביעה זו שנזקקין לתובע תחלה כדפרישית בר"פ שור שנגח את הפרה במהדורא רביעאה אך אם יאמר ראובן כי אתה חייב לי מעות ממקום אחר ויצאו אלו באלו כיון שמעות היא תובעו

הדין עמו או יעשה לו בעל חוב דין או לא יפרע שהוא אומר לו למה אפרעך שאתה פרוע מכך וכך ובזו הטענה ראובן שהיא ברור יכול לסלק' אבל שמעון שאינן ברור לא כדפרישית במהדורא תנינא:

דף טו:

(**ואזדו לטעמייהו**) **דאיתמר המקדש את אחותו כו**' ובערכין בריש פ' המוכר שדהו אמרי' איתמר המוכר שדהו בשנת היובל עצמה רב אמר מכורה ויצאה ושמואל אמר אינה מכורה כל עיקר. פי' רב אמר מכורה ויוצאה וחוזרת לבעלים בחנם. והלוקח הפסיד מעותיו ושמואל מסקינן התם דאמר אינה מכורה כל עיקר להיות תוספת את הדמים אלא מעות חוזרין ללוקח והשדה חוזרת לבעלים. ואי קשיא (אמרי') [אמאי] לא אמרי' התם נמי אדם יודע שקרקע אין לו ומעות לרב ליהוי פקדון וליהדרו ולשמואל ליהוי מתנה ולא ליהדרו כדאמרי' הכא. והיאך החליפו שיטתן. יש לומר בודאי כשגזל שדה ומכרה וידע הלוקח שהיא גזולה אין זה מכר כלל וכן המקדש את אחותו אינן קידושין כלל והילכך רב סבר שהמעות לא נתנם אלא בשביל פקדון. ושמואל סבר לשם מתנה. אבל המוכר שדהו ביובל חייל עלי' שם מכר ואם קנה עמה מטלטלין נקנין עמה דמכור מכר הוא. אלא דרחמנא אמר תיהדר לבעלי' ובהא פליגי דרב אמר כיון דהוי מכר הדרי בחנם דהכי פקיד רחמנא למהדר כל שדה בחנם ודמי למי שמכר שדהו ביום כ"ט באלול דהיא מכורה ויוצאה בחנם. ושמואל סבר כיון שאינו רשאי לעכבה בידו שעה אחת להיות ברשותו מחזיר לו מעותיו דמקח טעות הוא. ולא דמי ללוקח שדה שאינה שלו דלא הויא מכר כלל. דאמרי' דלא יהיב לי' אלא לשם מתנה אבל הכא דחייל עלה שם מכר אלא שחייב להחזיר השדה לבעלים מיחזי כמקח טעות שהוא סבר דדוקא בשנת היובל לא יוכל להחזיק בה אבל לאחר היובל יתקיים ממכרו ואילו ידע שגם לאחר היובל אינו מכר לא היה נותן לו מעותיו הילכך הדרי זביני והדרי מעותיו:

דף טז:

מתני' בשטרא חולטתא ואדרכתא דלאו בני פרעון נינהו קשיא לי התינח שטרי חלטתא כדפרישית במהדורא קמא. אלא שטרי אדרכתא בני פרעון נינהו דאי פרע לי' קרע לי' לשטרא ותו לא ולא צריך למיכתב לי' שטר זביני כדאמרי' בשטרא חלטתא. ונראה לי דלא גרסי' אדרכתא. ומפני שרגיל התלמוד להזכירן יחד בכל מקום נכתבו [גם] כאן:

דף יז.

הוחזק כפרן לאותו ממון. פי' אבל ממון אחר לא. כדאמרי הכופר במלוה כשר לעדות דאמרי' אשתמוטי משתמיט ולאו בחזקת גזלן קאי וכשר לעדות ולשבועה. אי קשיא לאותו ממון נמי יהא נאמן בשבועה כיון דאמרי' אשתמוטי משתמיט נירמי שבועה עלוי' כי היכי דלודי כדאמרי' גבי מודה במקצת הטענה. תשובה התם לא הוחזק לכפור כדי להישמט ואנן אמרי' דילמא אשתמוטי משתמיט ורמי שבועה עלי' כי היכי דלודי. אבל הכא דהוחזק לכפור ולהישמט גם עתה כשכופר ואומר פרעתי אינו נאמן אפילו בשבועה כיון שהוחזק לכפור ולהישמט עליו ודוקא לאותו ממון אינו נאמן מפני שראינו כי הוא רגיל לכפור ולהישמט עליו אבל לממון אחר נאמן. שאם נשמט לזה אינו נשמט לכל דבר אבל הכופר בפקדון שהוא בחזקת גזלן אינו נאמן לשום ממון לישבע עליו ולא לעדות: כתב לה לכלתי' איצטלא דמלתא בכתובתה וקיבלה עלוי' פ' כתב לה בכתובתה שהביאה איצטלה מבית אבוה ולא הביאה וזה הוא כמו כתב לה שום משלו והיא קיבל עליו וכתב לה בתוך כתובתה שאם תבא לגבות כתובתה שתגבה ממנו זו האיצטלא. אמר ר' חייא בר אבא א"ר יוחנן הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום א"ל ר"ח בר אבא לר' יוחנן ר' לא משנתינו הוא זו הוציאה גט ואין עמה כתובה גובה כתובתה. בפ' הכותב פליגי עלה רב ושמואל דרב סבר דוקא מנה מאתים גובה ולא תוספות ושמואל אומר גם תוספת נמי גובה. ומה שהקשתי במהדורא קמא ממאי דאמרן לעיל בפלוגתא דר' יוסי ורבנן דפליגי בכתובה דחייש' גם בכתובה לפרעון. ותירצתי דדוקא במנה מאתים לא חיישי' לפרעון אבל בתוספת חיישי' ופלוגתייהו התם בתוס' היא. הניחא לרב אלא לשמואל מאי איכא למימר. ונ"ל דלק"מ דאימתי אמרי' הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום. הנ"מ בדלא מפקה אשה שטר כתובה וטוענת אבדתי כתובתי דלא מהימן האי לממר פרעתיך עד דמחזי תברא או שטר כתובתה קרוע. אבל הכא דנפל שטר כתובתה ויוצא מיד אחר איתרע ואיכא למימר פרוע היא. ואפילו במנה מאתים חיישי' ואמרי' דילמא מיד הבעל דפרעה נפל. כמו שתירצתי במה"ק במילתא דרבא דאמר ומשום שהוחזק כפרן זימנא חדא תו לא פרע משום דנפל שטרא י"ל דילמא פרעי' ואע"ג דאמרי' הוחזק כפרן לאותו ממון. ושוב אינו נאמן לומר פרעתי היכא דנפל חיישי' דילמא פרע:

דף יח.

דהוה כתב בי' בשוירי מתא. כך הראה לי שהי' כתב בו אנא פלוני דמשוירי פטרות ותרוכותית פלוני דמשוירי ור"ה דאמר חיישי' לשני שוירי זהו פירושו לשני יוסף בן

שמעון הדרים בשוירי. והגט הזה הביאתו האשה שם לקיימו כדפרישית במהדורא תנינא:

דף יט:

כי קתני בברייתא אע"פ ששניהם מודים לא יחזיר לא לזה ולא לזה. בבריא דלאו בר מיהדר היא כו' עד דכי מפיק האי כתבא דקדים זכי בי' אי קשיא לאביי דאמר עדי' בחותמין זכין לו . אי זכי בה שפיר קא זכי בה ומ"ט תני אע"פ ששניהם מודים לא יחזיר י"ל דאביי מוקי לה בלא עדי חתומה בעדי מסירה כרתי ואי קשיא תירצנו דייתיקו מתנה דתנן דהיא מתנת בריא ומשמע הא אמר תנו נותנין מאי איכא למימר נ"ל שיש לתרץ דהכי קתני מתני' דייתיקי של מתנה וחדא מילתא היא ובשכיב מרע מיירי כולה. ומאי דתני בברייתא איזו היא דייתיקי ואיזה היא מתנה. לאו לפרושי מתנה דמתני' אתא אלא הכי קאמר דייתוקי דתנן במתני מה פי' לשון דייתיקי דא תהא למיקם ולהיות וכשאמר אי זהו מתנה הכי קאמר ואיזהו מתנת בריא הדומה לשכיב מרע דקניא לאחר [מיתה] כל שכתב בה מהיום ולאחר מיתה ודוקא דכתב בה מהיום אבל לאחר מיתה בלחוד לא קניא דאין מתנה לאחר מיתה אבל מתנת ש"מ אע"ג דסתמא לאחר מיתה היא בלא מהיום קניא דדברי ש"מ ככתובין וכמסורים דמי ומפני זה נקראת דייתיקי שהיא קיימת לאחר מיתה אע"ג דלא אמר מהיום משא"כ בבריא. ובעבור זה שנה אי זהו מתנת בריא הדומה לשכיב הרע להודיענו מה כח למתנת ש"מ יותר מתנת בריא שקורא אותה דייתיקי וכל עיקורו של תנא לא בא אלא לפרש לשון דייתיקי ולעולם אין במשנה מתנת בריא ותי' המורה נראה לי דחוק ביותר:

דף כ.

רשב"ג אומר כו'. י"ל דבהא פליגי דת"ק סבר דוקא ע"י סימן תכריך ואגודה מהדרינן אבל אי יהיב סימנא לא סמכי' אמוכחא מילתא וכי יהבי סימנא יהבינן בין למלוה בין ללוה ורשב"ג סבר אע"ג דלא יהבי סימנא אם מצא שלשה של לוה שלוה משלשה יחזיר ללוה דמוכחא מילתא דמני' נפלו ולא אמרי' מידא דספרא דדינא נפל. ובלא שיתן סימן נחזירם לו. ושלשה שלוו מאחד יחזיר למלוה דמוכחא מילתא דמני' נפל ולא חיישי' דילמא לקיימינהו אזל ובלא שום סימן נחזירם לו: פרק ואלו מציאות

דף כא.

ואלו מציאות שלו. פי' אע"ג דלגבי גזלה פליגי דייאוש כדי אי קנה אי לא קני התם משום דאתא לידא באיסורא. אבל הכא דבהיתירא אתא לידי' בייאוש לחוד קני כדילפי' משמלה שיש לה תובעין דמכי מייאש תו לא תבעו:

דף כג.

גוים חיישי' לכשפים אי הוה בעי הוה מתרץ באתרא דלא שכיחי גוים כדמתרץ גבי בהמה וכלבים והכי איבעי לן לאוקמי ברוב ישראל. דאי ברוב גוים אע"ג דאית בהו סימן מתייאש אלא תירץ דחיישי' לכשפים ומתוקמא אפי' ברוב גוים דכיון דחיישי' לכשפים לא שקלי להו ולא דרסי עלייהו:

אמר רב זביד משמא דרבא הילכתא כו' קשיא לי שלא ימצא כזה בתלמוד שיפסוק האמורא הלכה כדבריו. ונראה לי דה"ג אמר רב זביד בלחוד או אמר רב זביד משמא דרב פפא:

דף כד.

מודה רשב"א בכלים חדשים ששבעתן העין שחייב להחזיר [**להכריז**] פי' אע"פ שהם חדשים אם הם כלי תשמיש כגון כוס וסכין יש לומר שבעתן העין ויש בהן סימן ואלו אותם שלא שבעתן העין דקים לן שאין לו בהם סימן כגון כדי מחטין וצינורות דלאו לתשמיש קיימי אלא לסחורה וקים לן שאין לו בהן סימן ולא טביעת עיין:

הכא במאי עסקי' בטמון. פי' ודוקא ר"ש בן אלעזר היא דאי רבנן כ"ש דאיכא למיפשט דמודו ברוב גוים. מדהשתא בטמון דליכא אלא חדא להיתירא די"ל מגוים היא דאצנעי' התם שרא אבל ייאוש ליכא שהרי היא טמון כ"ש אם מצאו מגולה דשרי דאיכא תרתי דלמא מגוים נפל ואפילו את"ל מישראל נפל מייאש ואמר גוים משכחי ליה. א"ו לרבנן אסור והאי דשרי ר"ש היא. ואי אמרת תפשוט מהכא דמודה ברוב ישראל לא תפשוט דטמון מצאו אבל אם הי' מגולה מותר אפילו ברוב ישראל. דאמר דילמא משכח לי' איניש דלא מעלי. אבל בטמון לא מייאש דלא משכחי לי':

דף כז:

ת"ש עד דרוש אחיך אותו. וכי תעלה על דעתך שיתננו לו קודם דרישה. אלא דורשהו אם רמאי היא. אם אינו רמאי מאי לאו בסימנין. קשיא לי דמוכח מהכא דקרא אתא

למידרשי' בסימנין ואי יהיב סימנין מהדרינן לי'. ובמתני' תני בפירקן הכי. אמר את האבדה ולא אמר את סימני' הרי זה לא יתן לו. והרמאי אף על פי שנתן את סימני' לא יתן לו. שנאמר והי' עמך עד דרוש אחיך אותו עד שתדרוש את אחיך אם רמאי הוא אם אינו רמאי אלמא מוכח דקרא אתי ניהדר בסימנין אם הוא רמאי ולאו דניהדר בסימנין. ונראה לי לפרש דהאי שנאמר לאו אסיפא קאי אלא אירישא דלא מהדרינן אבידה אלא בסימנין. ואע"פ שאמר את האבידה. וסיפא דקתני והרמאי לאו מקרא נפקא אלא תיקון חכמים היא. תדע דהכי היא דאמרי' התם בגמרא ת"ר בראשונה כל מי שאבדה לו אבדה הי' נותן סימני' ונוטלה משרבו הרמאין התקינו שיהא אומר לו הבא שאין רמאי אתה וטול: **ת"ש מצאו קשור בכיס או בארנקי או בטבעת או שמצאו בין כליו אפי'** לזמן מרובה כשר. פי' לא מצאו ביד אחר אלא בביתו הי' כליו ואם מצא הגט קשור בהן ויש לו טביעת עין בכליו ה"ז כשר דכיון שיש לו טביעת עין בכליו בודאי כי הגט הזה שלו היא. ואע"פ שאין לו טביעת עין בגט כיון שיש לו טביעת עין בכלים אמרי' בודאי דמני' נפל התם או הצניעו שם ושכחו. ולא מצאו אדם אחר אלא השליח מצאו. והילכך בט"ע בכלים הוי הגט כשר וכ"ש בט"ע דגט. אבל אם מצאו אדם אחר לא מהדרינא לי' בטביעת עינא אלא לצרובא מרבנן כדאמרן מפירקן דעיל כרבה בר בר חנה:

דף כח:

רב יהודה אמר אבדתא מכריז. נראה לי דמודה רב יהודא בשטרות דשטרי מכריז ומש"ה תנן שלשה ולא שנים דדוקא בכלים חיישי' לרמאי דלא ידעי' דמאן הוי. אבל בשטרות דידעי' דמאן הוי או דמלוה או דלוה ולאו דאינש אחרינא אין לחוש (דמאי) [לרמאי] דלא עביד לוה דחזי לשטרות דמלוה היכי מנח להו הילכך שטרי מכריז:
אבוה דרב פפא. נ"ל דה"ג רבוה דר"פ איתבד חמרא להההיא גברא ואשכחי' כו' וההיא גברא מספקינן ברמאי ולא אבוה דרב פפא:

דף ל.

עלה עלי' זכר פסולה. אי קשיא והא תנן בפ"ב דפרה ר"א אומר פרת חטאת המעוברת כשרה וחכמים פוסלים. דמשמע ע"כ לא פסלו רבנן אלא במעוברת אבל אם עלה עליה זכר ואינה מעוברת כשרה. י"ל סתם מתני' אתיא כר' יהודא דהכי תנן התם שכן עלי' עוף כשרה עלה עליה זכר פסולה. ר' יהודא אומר אם העלהו פסולה ואם מעצמו כשרה:

מה עבד דניחא לי' אף עובד דניחא לי' מה שהקשיתי במהדורא קמא כי הכניסה לרבקה ודשה אמאי כשר והא ניחא לי' הדישה. ומ"ש מעלה עלי' זכר דפסולה. ותירצתי דלא עובד. ע"י אדם משמע. אינו כלום דהא כי יותן אפילו בלא מעשה אדם כ"א ברצון בעלמא אם שמח בעוד הטל עליהן הוי בכי יותן. אלא כך יש לתרץ כשהכניסה לרבקה ודשה יש לומר דלא ניחא לי' מפני שהיא רכה שתדוש בעמרים ולא ניכא לי' עד שיחשב שתדוש אבל עלה עלי' זכר בודאי דניחא ליה שתתעבר פרתו אם לא היתה נפסלת בכך:

דף לא.

הכל צריכים דעת בעלים. פי' גנב וגזלן וארבעה שומרין:
אין לי אלא לדבר הרשות. לדבר מצוה מנין. בפ' שילוח הקן מייתי' לה ואמרי' התם אמר לי' ינאי ברי' דרב יוסף בר רבא לרב כהנא אלא טעמ' דכ' רחמנ' שלח תשלח הא לא"ה ה"א לדבר מצו' לא. ואמאי עשה ול"ת הוא ואין עשה דוחה ל"ת ועשה. ומסיק אמר מר בר רב אשי כגון שנטלה ע"מ לשלחה דלאו ליכא. עשה הוא דאיכא. וליתי עשה ולידחי עשה ומאי אולמיה דהאי עשה מהאי עשה. איצטריך סד"א הואיל ואמר מר גדול שלום שבין איש לאשתו שהרי אמרה תורה שמי שנכתב בקדושה ימחה על המים והאי מצורע כיון דכמה דלא מטהר אסור בתשמיש המטה ליתי עשה ולידחי עשה קמ"ל:

דף לא:

היה בטל מן הסלע לא יאמר תן לו סלע אלא נותן לו שכרו כפועל פי' הכי משמע פשטא דמתני' אם השיב אבדתו ונתבטל ממלאכתו שוה סלע לא יאמר לו תן לי סלע שהפסדתי בעוד שטרחת להשיב אבידתך אלא נותן לו שכרו כפועל בעלמא שהיה משכיר לחזור אבדתו ואם היה מוציא פועל שהיה מחזיר אחרי' במעה אין לו לזה לתובעו אלא אותה המעה ולא כל הסלע שהפסיד בעבורו ואע"פ שעבודתו שוה הרבה אינו נותן לו אלא מעה אחת שהיה נותן לפועל בעלמא ודמי למאי דתנן בהגוזל ומאכיל זה בא בחביתו של יין וזה בא בכדו של דבש. נסדק' חבית של דבש ושפך זה את יינו והציל הדבש לתוכו אין לו אלא שכרו אלמא שהפסיד את יינו בעבור הצלת דבשו ששוה יותר מיינו אינו נותן לו אלא שכר טרחו והשאלת כליו כפי מה שהיה נותן לאינש דעלמא וככלי ריקם:
אם יש שם ב"ד מתנה בפני ב"ד פי' אם אינו רוצה להפסיד הסלע של ביטול מלאכתו יתפוש שלשה ויתנה בפניהם שעל מנת כן אני מניח מלאכתי ומחזר אחר אבדתו כדי שיתן לי הסלע של ביטול מלאכתי ואם עשה כך תנאו קיים שכך הם שווים שלשה שהם

ב"ד כאלו אמר בפני בעל האבדה ותנן התם גבי יין ודבש ואם אמר לו אציל את שלך ואתה נותן לי דמי שלי חייב ליתן לו:

אם אין שם בפני מי יתנה שלו קודם פי' שהרי לא יתן לו אלא שכר פועל בעלמא שהיה לוקח מעה לחזר אחר אבדתו ומפסיד סלע בביטול מלאכתו לפיכך שלו קודם שלא חייבתו תורה להפסיד ממונו בעבו' הצלת ממון חבירו ומאי דאמרי' בגמרא תנא כפועל בטל לאו אפועל דמתני' קאי דפועל דמתני' הוי אינש דעלמא שהיה לוקח מעה וטרח אחר אבדתו כדפרישית אבל אמתנה בפני ב"ד קאי וה"ק כשמתנים לו ב"ד שיתן לו הפסדו אל ישומו לו כמה הי' מרויח במלאכתו שאם הי' מרויח סלע במלאכתו לא יתן לו סלע במלאכתו הי' טורח ועכשיו בטל ולא עשה מלאכתו הילכך שמין לו כפועל בטל שפועל המשתכר סלע במלאכתו היה נוטל שלשה דינרים לעמוד בטל ולא שיעשה מלאכה וירויח ארבעה דינרים. ומקשה והא לאו בטל הוא פי' שהרי טורח לחזר אחר האבדה ולהשיבה ומהדר אבייי כפועל בטל של אותה מלאכה דבטל מינה פי' לא כפועל בטל ממש שהרי אינו בטל אלא אם מלאכתו כבדה יותר מהשבת אבדה שמין לו כמה היה לוקח להתבטל מכבדות מלאכתו ולעשות מלאכה קלה להשיב האבדה ושמא כי היה לוקח ג' דינרים וחצי בעבור שאינו טורח במלאכתו הכל כפי מה שרואין שיש בין מלאכה למלאכה כך הן שמין:

אזל רב ספרא פליג בלא דעתי' דאיסור פי' המורה פליג סחורה ולא הוי מעות אלא הדבר צריך שומא ונ"ל דאף במעות נמי מצינא לאוקומי שאם שמו שניהם מעות ונעשו בהם שותפים והתעסק ולהרויח בהם אין א' מהם יכול לחלוק זוזיו ולומר כל מה מתעסק מהיום בזוזי לעצמי אני עושה ולא משום שותפות עד שיודיע לחבירו או לשלשה שהם בית דין שכך מועילים שלשה שהם ב"ד כמו הבעלים אבל אם חלק שלא מדעת הבעלים ושלא מדעת ב"ד אלא בפני ב' אין חלוקתו חלוקה ואם נשתכר במעותיו כל השכר לאמצע ואינו יכול לומר לעצמי הרוחתי עד שיודיע לשותפו או לשלשה ובפ' המקבל אמרי' שאפי' הודיע לשותפו אינו יכול לחלוק אם אין שותפו רוצה דהכי אמרי' התם אמר רבא הני בי תרי דעבדו עיסקא בהדי הדדי ורווח וא"ל חד לחבירו תא ניפלוג וא"ל אידך נירווח טפי דינא הוא דמעכב עלוי' כו' וההיא מפרש המורה ששניהם קבלי עיסקא מאחר עד זמן פלו' ובתוך הזמן רצה לחלוק בעבור זה יכול לעכב עלויה אבל מעשה זה דאיסור ורב ספרא יש לומר ששניהם נשתתפו במעותיהם. ולא שמו זמן שבכל שעה יכולים לחלק זה מזה אבל מיהו צריך להודיע לחבירו שמהיום כל מה שאני משתכר במעותי לעצמי אני משתכר. ואי איפשי יותר בשותפות ואם לא הודיעו או לו או לג' שלא

בפניו וחלק מעותיו ונשתכר בחלקו כל מה שנשתכר הוא לאמצע ומאי דאמרי' לקמן באיזהו נשך הני תרי כותאי דעבדי עיסקא בהדי הדדי אזל חד מנייהו פלג בלא דעתי' דחברי' אתא לקמי' דר"פ א"ל מה נפקא לך מינה הכי אמר ר"נ זוזי כמאן דפליגי דמי ההיא מיירי שכבר השלימו שותפותם שהלכו לסחור עד מקום פלו' וחזרו והם עתידים לחלוק כל מה שהרויחו אם יש להם לחלוק זוזים אמרי' זוזי כמאן דפליגי ובלא דעת חבירו יכול ליקח חלקו ולקנות בהם מה שירצה אבל אם יש להם לחלוק סחורה שהיא צריכה שומא אינו יכול לחלוק בלא דעת חבירו כדאמרי' התם לשנה זבני חמרא בהדי הדדי קם אידך פלג בלא דעתא דחברי' אומר ליה ר"פ מאן פליג לך דבהא ודאי צריך לאודועי' כיון דבעי שומא:

דף לב:

מכלל דר"ע סבר זקוק לו מ"ט לאו משום צער בע"ח דאורייתא פי' כיון דכתב משאו הא לא קאי בעשה ואמאי אמר תנא קמא דזקוק לו אלא ודאי משום צער בע"ח דאע"ג דלא קאי בעשה משום צער בע"ח הוא זקוק לו וריה"ג סבר צער בע"ח לאו דאורייתא ודחי ודילמא בתחת משאו פליגי ורבנן תחת משאו כל משא במשמע ומשום מצות עשה הוא דמחייב ולאו משום צער בעלי חיים:

דף לג:

והא אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם פי' ואין לו' שבשעה ששילם הקנה לו הכפל שנתחייב לו הגנב כבר דהא קי"ל גזל ולא נתייאשו הבעלים שניהם אינן יכולין להקדיש וה"נ משעה שגנבה א"י להקדישה וכיון שאינו יכול להקדישה א"י להקנותה לחבירו וגוף הפקדון א"י להקנות לו כ"ש הכפל שלו הילכך בע"כ אין לפר' אלא שהקנה לו בעת שהפקיד לו:

דף לד.

נעשה כאומר לו לכשתגנב ותרצה ותשלמני הרי פרה קנויה לך מעכשיו ר"ל שאין זה קנין גמור שיוכל לעכב גוף הפרה אצלו שאם ימצא הגנב הדרא פרה לבעלים ובעלים מחזירים הדמים לשומר כדאמרן בפ' הגוזל עצים תבעוהו בעלים לשומר ושילם והוכר הגנב תבעוהו בעלים והודה תבעו שומר והביא עדים נפטר הגנב בהודאת בעלים אי לא. מי אמרי' מצי א"ל שומר לבעלים אתו שקלותו לכו דמי ואיסתלקיתו לכו מיהא או

דילמא מצי אמרו ליה כי היכי דאת עבד' לן מילתא אנן נמי עבדי' לך מילתא טרחינן בתר גנבא שקלינן אנן דידן ואת דידך אלמא כי משתכח גנבא הדרא פרה לבעלים דבעלים מהדרי דמי לשומר והאי דאמרי' הכא הרי פרה קנויה לך מעכשיו לקנות כפילא קאמר כאדם המקנה לחבירו דקל לפירותיו:

דף מח:

איתמר ערבון רב אמר כנגדו הוא קונה ור' יוחנן אמ' כנגד כולו הוא קונה פי' בקנין דמטלטלין פלייג דלא הוי אלא לקבל עליו מי שפרע ומשום דקים ליה לתלמודא דבהכי פליגי משום הכי אתייה לפלוגתייהו על מתני' דמי שפרע וערבון קורא מקצת הפרעון כגון שמכר לו מטלטלין במאה דינרים ופרע לו מעם חמשים. רב אמר כנגד החמשים שפרעו קונה וקבל עליו מי שפרע ולא כנגד הכל שאם בא לחזור בו אינו מקבל מי שפרע אלא כנגד החמשים ובשאר החמשים אינן אלא דברים בעלמא ואפילו מי שפרע אינו מקבל ור' יוחנן סבר כיון שהתחיל לפורעו במקצת כנגד הכל הוא קונה והשאר הן עליו כמלוה. ודוקא בקנין מטלטלין פליגי ולקבל עליו מי שפרע בקנין הקרקע שהיא נקנ' קנין גמור בכסף ל"פ אלא מודים הם בכנגד כולו הוא קונה והכי משמ' שיקל' וטריא בשמעתא ולא כפת' המורה:

מיתבי הנותן ערבון פי' גם זה מקצת פרעון הוא אלא התנאי שעש' ביניהם הוא משונה מערבון דפליגי ביה רב ור' יוחנן שזה התנה לו ואמר לו אם אני חוזר בך הערבון זה יהא מחול לך והלה אמר לו ואם אני חוזר בך אכפיל לך ערבונך נתקיימו התנאים דברי ריי' יוסי דקסבר אסמכתא קניא ר' יהודא אמר דיו שיקנה כנגד ערבונו פי' דקסבר אסמכתא לא קניא אלא כנגד הערבון הוא קונה את הקרקע שהקרקע נקנה בכסף ולא קנה אלא כנגד המקצת שנתן לו:

אמר רשב"ג במה דברים אמורים בזמן שאמר לו ערבוני דהיינו מקצת הפרעון הזה יקנה לו כלומר שכל סמך קנינם לא שמו אותם אלא בזה המקצת מפני התנאי שעשו ביניהם שהלוקח סמך לו בלבו לא יחזור בי המוכר כיון שקיבל עליו לכפול לי בערבון והמוכר נמי סמך לומ' לא יחזור בי הלוקח כיון שקיבל עליו להניח הערבון בחנם התם פליגי ר' יוסי ור' יהודא דמר אמר תנאו קיים ומר אמר יקנה כנגד ערבונו:

אבל אם מכר לו בית או שדה באלף זוז ונתן לו מהם חמש מאות זוז קנה ומחזירו לו את השאר אפי' לאחר כמה שנים פי' כיון שנתן לו מקצת הפרעון ולא היה סמך קנינם אלא

ע"ז המקצת אלא סמך עליו שיפרע לו השאר קנה כנגד הכל וחייב להחזיר לו השאר אפי' לאחר כמה שנים:
מאי לאו ה"ה למטלטלין דבסתמא קני להו כולהו פי' וקשיא לרב דאמר כנגדו הוא:
לא מטלטלא בסתמא לא קני כו' פי' ואינהו ל"פ אלא בקנין דמטלטלין ולקבולי מי שפרע אבל בקנין הקרקע דכ"ע כנגד כולו הוא קונה כך נראה לי פת' שיטה זו ופת' המורה לא נראה לי:

דף מט.

הכי נמי מסתברא דאמר ר' אבהו א"ר יוחנן ישר' שאמר לבן לוי כור מעשר יש לך בידי רשאי בן לוי לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר אי אמרת בשלמא לא מצי למיהדר בי' מש"ה רשאי כו' קשיא לי ואפי' אי לא מצי למיהדר ביה והא אכתי לא זכה לי' בן לוי ולא ברשותי' קאי והו"ל [כתורם] שלא מן המוקף ומ"ש האי ממאי דאמרי' בשילהו פ' כל גט אלא אמר רב אשי ה"ק ישראל שאמר לבן לוי מעשר לאביך בידי והילך דמיו אין חוששין שמא עשאו אביו תרומת מעשר על מקום אחר כור מעשר לאביך בידי והילך דמיו חוששין שמא עשאו אביו תרומת מעשר על מקום אחר ומקשה וכי נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף אלמא אעפ"י שהבטיחו והודיעו מדתו אסור לעשותו תרומת מעשר על מקום [אחר] כיון דלא זכי בי' ולא בא ברשותו והכא היכי שרי ר' יוחנן לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר ולומר תשעה כורין שיש לי מעשר יהו מתוקנים על אותו כור שיש לי שם שיהא אותו כור תרומת מעשר על אלו אינו רשאי דכיון שלא זכה בו ואינו ברשותו זה נקרא שלא מן המוקף ואנו חוששין שמא באותה שעה שהוא קורא עליו שם תרומה אינו בעולם ונאבד ואין בדבריו כלום ונמצא אוכל את שלא שהן טבל גמור ור' יוחנן שהתיר ואמר רשאי בן לוי לעשותו תרומת מעשר על מקום אחר לאו בכה"ג קאמר שיאמר זה יהא תרומה על אותו אלא כך יאמר הכור הזה שאמר ישראל זה ליתן לי יהא תרומה על תשעה כורין שיש לי לכשיבא לידי ואפרישנו ואקבענו תרומה ולא אמר שיהא תרומה מיד אלא לכשיבא לידו כדאמרי' התם שני לוגין שאני עתיד להפריש הוי הם תרומה שסומך על אותה ההפרשה העתיד לעשות ושותה ולכשיפריש הוי מתוקנים למפרע ה"נ הכא כיון שאסור ישראל לשנות דיבורו ולחזור סומך עליו הלוי שיתנהו לו ומתקן פירותיו בכור זה בענין זה שיאמר לכשיבא לידו יהא תרומה על אלו התשעה כורין אבל לומר עליו יהא תרומה על אלו בכל מקום שהוא עומד אסור כיון שאינו ברשותו ולא חייל עלי' שם תרומה כלל התם במלתי' דרב אשי אין לפרש

כך שמא יעשנו לכשיבא לידו שהרי ישראל אומר לו הילך דמיו שאינו נותן לו המעשר ואפ"ה אומר חוששין שמא עשאו תרומת מעשר ש"מ דהתם מירי שיאמר כל מקום שהוא יהא תרומה על אלו ומש"ה אמר רב אשי דאינו רשאי לעשותו דשמא באותה שעה אינו בעין ונמצאו דבריו בטלין והכי מיירינן שיעשנו תרומת מעשר על תנאי זה שיאמ' לכשיבא לידי יהא תרומה על אלו וסמכינן על דיבורו שיתנהו לו ולא יחזור בו ומש"ה דבריו קיימין:

דף מט:

אמר ליה כדרך שתיקנו משיכה במוכרין כך תיקנו משיכה בלקוחות ראיתי שכתב ר' שלמה בן היתום זצוק"ל א"ל רב חסדא ללוקח אי תהדר בך קביל עליך מי שפרע דהא לא משכת' דכדרך שתיקנו משיכה במוכרין כך תיקנו משיכה בלקוחות כשם שהמוכר חוזר כך הלוקח חוזר ואינו נ"ל שיש כאן מי שפרע דדוקא כי הדר בי' משום יוקרא וזולא מקבל עלי' מי שפרע אבל אי איתניסו קודם משיכה הדר ביה לוקח וליכא עלי' מי שפרע דאי אמרת אפי' כי הדר ביה מחמת אונסא מקבל עלי' מי שפרע א"כ האי דתקנו רבנן משיכה משום גזירא שמא יאמרו לו נשרפו חיטך בעלייך' ולא מסר מוכר נפשי' לאצולינהו אי צורבא מרבנן היא לוקח דידע בי' מוכר דלא מקבל עליה מי שפרע לא טרח ומציל להו ומה הועילו חכמים בתקנתם אצל צורבא מרבנן א"ו כל זמן דהדר בי' מחמת אונסא לית בי' מי שפרע כי אם למאן דהדר ביה מחמת יוקרא וזולא וכי היכי דכד איתניסו קודם משיכה הדר בי' לוקח ולא מקבל עליו מי שפרע ה"נ האי דקא הדר ביה מחמת פחד אונסא לא מקבל עליו מי שפרע:

דף נו:

או דילמא בטיל להו אגב ארעא. פי' ודוקא קודם השרשה אבל לאחר השרשה עומר מתירן שהעומר מתיר כל דבר הנשרש בין הגידולין בין ללקט להגרעונין שהשרישו ולאוכלן:

דף נז.

הקדש שוה מנה שחיללו על ש"פ מחולל פי' דטעמא דמילתא היא כדפרישית במהדורא קמא דמכי אמר זה יהא מחולל בפרוטה קדשה ההיא פרוטה שהקודש תופס את דמיו ומכי נתפשה ההיא פרוטה בקדושה יוצא הכלי לחולין ושוב אינו מועלין בו דהא בהא

תליא כיון דקודש שני נתפש בקדושה קודש ראשון יוצא לחולין דדוקא קדשי מזבח תופסין תמורתן והן אין יוצאין לחולין אבל קדשי בדק הבית משעה שתופסין חלופיהן הן יוצאין לחולין והמותר אם יש להם ביטול מקח מן התורה חייב ליתן אותו והכלי כבר יצא לחולין ואם אין להם ביטול מקח מן התורה אינו נותן כלום ודומה לי' הדין המעילה דתנן במעילה בפ' הנהנה אין מועל אחר מועל במוקדשין אלא בהמה וכלי שרת בלבד פירו' אלו הן קדושין קדושת הגוף ואין יוצאין לחולין לעולם. הילכך יש בהם מועל אחר מועל. שאם נהנה ראובן בבהמת הקרבן וחזר שמעון ונהנה עוד ממנה שניהן מביאין קרבן מעילה וה"ה לכלי שרת ולא אמרי' במועל קמא יצאו לחולין שאין יוצאין לחולין לעולם אבל אם הי' כלי של קדשי בדק הבית שאינה קדוש אלא קדוש' [דמים] כיון שנהנה ממנו הראשון בש"פ כדתנן התם נתנ' קטל' בצוארה וטבע' ביד' ושת' בכוס של זהב כיון שנהנה ש"פ מעל. וכיון שנהנה ראשון בפרוטה יצא כל הכלי לחולין והראשון חייב לשלם הכלי וחומש להקדש או ישלם גוף הכלי ויוסיף עליו חומשו או ישלם דמיו וחומשו וכשרוצ' לשלם גוף הכלי וחומשו אז עוד יחזור ויכנס הכלי והקדוש' והנהנ' ממנו בין הוא בין אחר מועלין בו אבל קוד' שישלמנו חולין גמורין הוא וברשותו עומדו ואין בו מעילה דמשע' שנהנ' ממנו בפרוט' אוקמי' רחמנא ברשותי' ויצא לחולין ה"נ בפדיון משעה שנתן פרוטה תחתיו יצא הכלי לחולין ומיהו במעיל' חייב לשלם קרן וחומש מה"ת אבל בפדיון למ"ד אין להם ביטול מקח אינו חייב לשלם כלום אלא באות' הפרוט' שנתן תחתיו קנאו:

דף נט.

הבא על אשת איש מיתתו בחנק ויש לו חלק לעוה"ב. פי' אם עשה תשובה ומאי דאמרן לעיל יורדין לגיהנם ואינן עולין כשלא עשה תשובה:

פרק איזהו נשך

דף סד.

ההולך לחלוב את עזיו כו' פי' אע"ג דתני ההולך לחלוב את עיזיו אין פירושו שאמר לו מה שעיזי חולבות היום מכור לך דא"כ מ"ש רישא ומ"ש סיפא אע"פ שא"ל כך וכך מכור לך יהא מותר שהרי יש לו החלב ורשאי לפסוק עליו אע"פ שלא יצא השער כדתנן לקמן הי' תחלה לקוצרים כו' א"ו ה"פ מה שעזי חולבו' היום ועד כל חדש א' שאין כל החלב בעולם אלא בכל יום עביד דאתי ומה יש בין רישא לסיפא בריש' דאמר מה שעזי

חולבות עד חדש ימים או עד זמן פלו' מכור לך מותר שלא קצב לו כך מדות בדינר אלא כך א"ל בין רב בין מעט מה שעזי חולבות עד זמן פלו' יהא מכור לך בכך וכך דינרים זה היא מותר שקנה ממנו במזל בין רב בין מעט. וזה דומה לאדם שאומר לחבירו מה שכרמי עושה יין בשנה זו אני מוכר לך בכך וכך. שהוא מותר כיון שיש לו ענבים בכרמו אלא עדיין לא הגיעו ליבצר וא"ת שמא יעשו הרבה יותר מן הדמים שנותן לו ונמצא בא לידי רבית בעבור שהקדים לו מעות. אין זה רבית שהרי יש לו ענבים בכרמו ואדם רשאי לזלזל בפירותיו היכא דיש לו אבל כשפוסק לו כך וכך מדות בדינר זה ודאי היא אסור כיון שעדיין לא יצא השער והוא אין לו כל החלב וכל היין שהרי עדיין הענבים לא נתבשלו. ואין בהן עכשיו היין אלא עתיד לבא לאחר זמן. ואע"ג דממילא קא אתי כיון דליתנהו אסור:

דף סד:

המלוה את חבירו לא ידור בחצרו חנם. פי' אחר שהלוהו דאי בעת ההלואה אתני בהדי' לדור בחצרו חנם זו היא רבית קצוצה ולא הוי תנא לה בכלל אבק רבית כדאמרן דמאי זו היא רבית ועד סוף פירקא אזיל ומפרש רבית דרבנן ודוקא בחנם לא ידור בו אבל אם רוצה לשכור ממנו בפחות לאחר שהלוהו מותר כיון דלא אתני בהדי' בעת ההלוא':

ולא ישכור ממנו בפחות מפני שהיא רבית פי' לאו אירישא קאי דא"כ בפחות אסור כ"ש חנם אלא מילתא באנפי נפש' היא. וה"ק ואל ישכור ממנו בפחות בעת ההלוא' שמתנ' עמו שישכיר לו חצרו בפחו' ואם השכיר היא מדרבנן דמדאוריית' רשאי להלוות לו ע"מ שימכור לו מקחו ביוקר או שיקנה ממנו בפחות או שישכיר לו חצרו ביוקר או שישכיר ממנו בפחות כדפרישי' במה"ק לקמן בה' ומפריז על שדהו:

קמ"ל דר"נ דאפי' בחצר דלא קיימא לאגרא וגברא דלא עביד למיגר אסור כך מצאתי כתוב בספרי'. וכך גריס המור'. ואינו נר' לי דבפ' כיצד הרגל אוקימנ' להאי דאמרי' א"צ להעלות לו שכר בחצר דלא קיימא לאגר' וגבר' דעביד למיגר דהי"ל זה נהנ' וזה לא חסר. ודוקא בענין זה אסרנו גבי מלוה אבל חצר דלא קיימ' לאגר' וגבר' דלא עביד למיגר דזה לא נהנ' וזה לא חסר אפי' גבי מלו' שרי ותדע דהכי הוא דהא מייתי' לקמן עובדא דרב יוסף בר חמא דהוה תקיף עבדי דאינשי דמסיק בהו זוזי ועביד בהו עבידתא כו' ומדמה לי' רבא ברי' להא דהלוהו ודר בחצרו והתם הוה נהנ' רב יוסף בר חמא מעבידתייהו ובעל העבד לא הי' חסר כלום כדאמרן דניחא לי' דלא ניסתרי עבדי' ש"מ דהכא נמי בגברא דעביד למיגר הוא וחצר דלא קיימ' לאגר':

ומאן דאמר הלויני אבל הלוהו לא כו'. פי' ומתני' דקתני הלוהו ואפ"ה אסר בחצר דקיימ' לאגר' אבל לעולם חצר דלא קיימא לאגר' הלוהו שרי:

דף סו:

ואב"א מתני' דאמ' לי' קנה מעכשיו פי' כשאמ' לו אם לא אבי' לך עד שלש שנים הרי היא שלך זו היא אסמכתא דלא קניא מפני שתלה המכר באם לא יביא לו מעות שאם לא יביא לו מעות הוי מכר. ואם יביא לא הוי מכר. וכיון שהמכר תלוי באם והאי אם הוי אסמכתא לא הוי מכר. אבל כשאמר לו שדי מכורה לך מעכשיו אם לא אביא לך מעות עד שלש שנים ואם אביא לך יהא בטל המכר חל מיד ואם יביא המעות רוצה שיתבטל נמצא שאין המכר תלוי באם. אלא ביטול המכר תלוי באם. והילכך כיון שלא הביא לו ולא נתבטל המכר קיים הוא. שהתנאי הי' בא לבטל המכר והרי לא נתקיים התנאי והמכר הוי מכר. אבל כשתלה המכר על תנאי אע"פ שנתקיים התנאי כיון שאותו התנאי הוי אסמכתא אין המכר מתקיים בקיום אותו התנא שאין תנאי של אסמכתא חשוב לקיים המכר. וכיוצא בזה חילקתי בפ' המגרש בתנאין דגט בין כשהתנה אדם לאשתו לעשות ובין כשהתנה שלא לעשות שכשהתנה שלא לעשות כגון שלא תשתי יין כל ימי חיי פלוני שלא תלכי לבית אביך כל ימי חייך שהגט היא גט מיד. והתנאי יבא לבטל הגט שרינין לה להנשא מיד ולא אמרי' תמתין כל ימי חיי אותו פלוני או אבי' שמא תשתה יין או שמא תלך לבית אביה ונמצא גט בטל ובני' ממזרים אלא מתירין אותה להנשא מיד. ולא חיישי' שמא תעבור על תנאה ויתבטל הגט אבל כשהתנה עליו לעשות כגון על מנת שתשמשי את אבא שתי שנים וכיוצא בו כיון שקיום הגט תלוי בקיום התנאי ואינו גט עד שלא יתקיים התנאי שאין הגט קיים בלא קיום התנאי:

אמר רב הונא עד שלא באו לעולם יכול לחזור בו כו' נ"ל דר"ה ור"נ לאו בפלוגתא דתנאים פליגי כדפריש המורה אלא תרווייהו פליגי אליבא דרבנן דאמרי אין אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם. ורב הונא סבר דוקא עד שלא בא לעולם אמרו רבנן דמצי למיהדר בי' אבל משבא לעולם אינו יכול לחזור בו אלא נתקיימה מכירתו. ור"נ סבר אף משבא לעולם אמרו רבנן דיכול לחזור בו כיון שהי' המכר בעת שלא בא לעולם אבל לר"מ דאמר אדם מקנה לחבירו דבר שלא בא לעולם. אע"פ שעדיין לא באו לעולם אינו יכול לחזור בו:

דף עב.

אמר אביי ולאו היינו דר' אסי דאמר ר' אסי מודה בשטר שכתבו א"צ לקיימו וגובה מנכסים משועבדים. מה דקשי' לי במה"ת דאי לר' יוסי גבי ממשעבדי לא שבקית חיי לכל ברי' דמי שמכר נכסי' ומטה ידו יזייף ויכתוב כי לויתי מפלוני כך וכך ויקדים זמן ההלואה לזמן המכר ויודה ויאמר כי אני כתבתי לו וכשר הוא ויטרפו לקוחות ויחלקו ביניהם. נ"ל דודאי כי אינו נאמן על הלקוחות שמה להם ללקוחות להפסיד בהודאתו של זה כיון שהשטר אינו מקוים נהי דהועילה לו הודאתו לחייב לעצמו אבל לא לחייב לאחרים והאי דאמרי' וגובה מנכסים משועבדים. הכין פירושא משעה שהודה בפני עדים כי אני כתבתי עשאו שטר מקוים עליו וגובה ממנו מיכן ואילך בין מבני חרי בין ממשעבדי אם ימכור נכסיו לאחרים מיכן ואילך ולא אמרי' תועיל לו הודאתו להיות עליו כמלוה על פה לגבות מבני חרי. ולא תהא כמלוה בשטר לגבות ממשעבדי אלא אמרי' בהודאת פיו שהיא כתבו עשאו עליו שטר מקוים וגבי נמי ממשעבדי. דמזבן מיכן ואילך אבל לעולם ממשעבדי דקדמי הודאתו לא גבי דלאו כל כמיניי' לחייב אחרים בהודאתו:

דף פז:

מה להלן בפועל הכתוב הדבר. אף כאן בפועל הכתוב מדבר. פי' כל פועל אוכל מן התורה בין שכיר יום בין קבלן כגון שקיבל קמה לקצור דכיון דמלא תבא עליו השמש גמרי' קבלן נמי איתי' בלא תבא עליו השמש כדאמרי' לקמן בפ' המקבל:

אף פועל אוכל ופטור. פירש המורה ולא אמרינן הואיל ובאגרי' אוכל על כרחי' של בעה"ב הוי כמקח ומקח קובע למעשר אף דבר שלא נגמרה מלאכתו דכיון דזבני' אחשבי' הא לא אמרי' גבי פועל משום דהתורה זכתה לו. ולקמן נמי דאמרי' הא לוקח חייב מאי לאו בשד' פי' מאי לאו בשד' דמקח קובע שם וקשי' לתרווייהו דמקח לא עדי' מגמר מלאכה וקשיא לי מדאמרי' בפ' המביא כי אתא רבין אמר ר' יוחנן אחד שבת ואחד חצר א' תרומה וא' מקח אין קובעין אלא בדבר שנגמרה מלאכתן כדכתבי' לקמן בפירקין במה"ק ונ"ל שאם הלוקח קונה לו כל זהו גמר מלאכתו שעת לקיטתו. כדתנן בפ"ב דמעשור' האומר לחבירו הא לך איסר זה ותן לי בו ה' תאני' לא יאכל עד שיעשר. דברי ר"מ ר' יהודא אומר אוכל אחת אחת פטור ואם צירף חייב אלמא משעה שהוא ליקט הוי גמר מלאכה גבי דידיה אבל גבי בעה"ב תנן בפ"ק כלכלה משיחפה ואם אינו מחפה משימלא את הכלי ואם אינו ממלא את הכלי משילקט כל צורכו במה דברים אמורים במוליך לשוק אבל במוליך לביתו אוכל מהן עראי עד שהוא מגיע לביתו. אלמא הלקיטה

לבעל הבית לא הוי גמר מלאכה למעשר וללוקח הוי גמר מלאכה והוה אמינא שהפועל יהא דינו כלוקח. מש"ה איצטריך כנפשך. וכי מקשה מאי לאו בשדה הכי מקשה מאי לאו בשדה חייב הלוקח בלקיטה דהוי אצלו גמר מלאכה וה"ה לבעה"ב דחייב במירוח או במידי דחשיב גבי דידי' גמר מלאכה חייב בשדה ואע"פ שלא ראה לא בית ולא חצר:

דף פט:

קצץ עמו א' א' אוכל שתים שתים לא יאכל. פי' אריסא קאי כדפריש במה"ק דהו"ל כלוקח וסתמא ברייתא כר"י דאמר גבי לוקח אוכל אחת אחת פטור ואם צירף חייב. ושתים הוי צירוף ולא כר' מאיר דאמר דמקח קובע אפי' באחת:

אמר אביי ל"ק כאן בארץ כאן בחוץ לאוץ פי' מאי דתניא לעיל ולא יספות במלח ויאכל מיירי בארץ דחייבת במעשר והאי דתניא וסופת במלח ואוכל מיירי בחוץ לארץ שאינה חייבת במעשר. וקאי בין אריסא דאכיל מן התורה ובין אסיפא דאכיל בקציצה ומשום ענבים ודבר אכר לא מיתסר דפירי למתוקי פירא ורבא אוקי תרווייהו בין בארץ בחו"ל ובחדא לא קבעה ספותא ובתרתי קבעא ספותה. וכי קתני שסופת אקצץ דאינו רשאי לאכול שתים שתים אלא אחת אחת. והילכך לא קבעה בהו ספותה וקדמיתא דתני לא יספות מיירי בפועל דרשאי לאכול אפילו שתים שתים הלכך לא יספות. וטעמא משום מעשר דספותה קובעת למעשר בשתים כמו שקובע המקח לר"י אבל משום מתוקי פירא לא מתסר ומותר להבהב אור וליכל:

דף צ.

אמר רב ששת תניתי' רשב"י אומר כו' קשיא לי נהי דאר"ש במקום שרשאי לחוסמה שהיא פטור ואפ"ה אמר תולה לה כרשינן במקום שאינו רשאי לחוסמה מי אמר. ונראה לי דר"ש פליג את"ק ואמר דאפי' בתרומה ומעשר אינו רשאי לחוסמה אע"פ שאינו יכול להאכילה תרומה ומעשר יביא לה חולין ממקום אחר. ואע"פ שחייב להביא לה חולין אמר יביא לה כרשינן שהן יפין לה מן הכל. וה"ה אם היתה דשה בתבואת חולין הי' מתיר להביא לה כרשינן כיון שהן יפין לה. ות"ק סבר רשאי לחוסמה וא"צ להביא לה לא חולין ולא כרשינן. ובמקום שאינו רשאי לחוסמה לא ידענו מה היה סובר אם יכול להפטר ע"י כרשינן ואם לאו:

מהו שיאמר לגוי חסום פרתי ודש בה פי' דוקא ודש בה אבל אם חסמה גוי ודש בה ישראל חייב אע"ג דלא חסמה הוא כדאמרי' לקמן דלא תדוש בחסימה אמר רחמנא

אע"ג דלא חסם הוא כיון דדש בפרה חסומה חייב. ודוקא כשאמר לגוי חסום פרתי ודש בה לא מחייב מלקות. משום דגוי לאו בר שליחות הוא ואין לומר בו שלוחו של אדם כמותו. אבל ראובן בעל הגורן שאמר לפועל ישראל חסום פרתי ודש בה חייב בעל הגורן מלקות דשלוחו של אדם כמותו. ואם תאמר והרי אין שליח לדבר עבירה כי אמרי' אין שליח לד"ע הנ"מ היכי דאי עביד שליח מחייב שליח. התם ודאי לא מחייב שולחו כדאמרן לעיל בשנים אוחזין אבל הכא דכי עביד שליח לא מחייב דלא אזהר רחמנא אלא לבעל הגורן שלא ימנע גורנו מן האכילה לבהמה הדשה ולא לפועל. דמה כח יש לפועל להאכיל בדבר שאינו שלו. וכיון דשליח לא מחייב מחייב שולחו דשליחו של אדם כמותו. אבל חסמה בעל הגורן ואמר לגוי דש בה חייב בעל הגורן משום דחסמה שלא יהא אלא מאלי' היא דשה והיא רוצה בדישתה חייב החוסם שבשני ענינין מתחייב בין אם יחסום אחר והוא דש בה דלא תדוש בחסימה אמרה תורה. ובין אם חסם הוא ואחר דש בה חייב משום שחסמה כדילפי' לקמן מחסמה בקול ואע"פ שלא היא דש בה:

דף צא.

והתנן משלם ואינו לוקה. כך מצאתי כתוב בכל הספרים ונ"ל דה"ג וה"פ והתנן בר"פ קמא דמכות גבי עדים זוממין מעדים אנו את איש פלוני שחייב לחבירו מאתים זוז ונמצאו זוממין לוקין ומשלמין שלא השם מהביאן לידי מכות מביאן לידי תשלומין דברי ר' מאיר וחכ"א כל המשלם אינו לוקה. ובפ' אלו נערות פליגי עולא ור' יוחנן בהא מילתא וקסבר עולא דכל היכא דאיכא ממון ומלקות ממונא משלם מילקא לא לקי. והכא אמאי תניא דלוקה ומשלם. ותירץ אביי הא מני ר' מאיר היא דאמר לוקה ומשלם. ורבא תירץ אתנן אסרה תורה ואפילו בא על אמר. פי' אע"ג דלא מצא למיתבעי' בדין למשקל אתננה מ"מ שם אתנן עליו דכי יהיב לי' מדעתי' פסול להקריבו הם ה"נ הכא אע"ג דאיכא ממונא ומלקות וממונא דחי למלקות לא להפקיע שם מלקת ממנו אלא עדיין שם מלקות עליו וממונא היא דלא שביק ליה דליחול והיכא דלא יהיב לי' ממונא כגון שהוא עני ואין לו מה ליתן מלקינן לי' ולהכי תניא לוקה ומשלם לאו דדיינינן לי' בתרי אלא הודיעך התנא שבשני אלה נתחייב והיכא דיהב ממונא בודאי פקע מיני' מלקות אבל אי לא יהיב לי' ממונא מלקינן לי':

דף צג.

אלו אוכלין מהלכות מדינה פירש המורה מנהג שנהגו הם. ואינו נראה לי דמאי דתנן מקום שנהגו לזון יזון הוי אפילו לא השכיר פועלין אלא לעדור בשדהו שאין שם שום פירות מעלה להן מזונות מביתו והיכי אמרי' דהעושה במחובר לקרקע בשעה שאינה גמר מלאכה אפילו מהלכות הדינה לא אכלי. אם נהגו ליתן מזונות לכל פועל אמאי לא אכלי. ונ"ל שה' מדינה הם דברי סופרים שהטילו על בני המדינה שיאכילו הפועלין מן הפירות שהן עסוקין בהן ואע"ג דמאורייתא לא אכלי אכלי מדרבנן. אבל מזונות שמעלה להן מביתו כל פועלין אוכלין במקום שנהגו ואין לחלק בהן כלל:

דף צו.

שאל מן האשה ונשאל בעלה מהו מ"ש במה"ק דאלו נשאלה האשה פשיטא לי' לתלמודא דהוי שאלה בבעלים ולא מצי בעלה למיטען לשואל ומה כח יש ביד אשתי להפקיע ממני פרתי שהיא משועבדת לי (לפרות) [לפירות] ותליתי הטעם מפני שיש לאשה קנין הגוף אינו נ"ל מפני שא"צ לטעם זה שאלו גזל ראובן פרה משמעון והשאילה לוי ונשאל לו ראובן ומתה ביד לוי פטור לוי דשאלה בבעלים הוא. ואע"פ שאין קנין לראובן באותה פרה אלא שמעון היא בעלי' פטור לוי מפני שאין דינו של שמעון אלא עם ראבן ולא עם לוי דודאי אלו היתה הפרה בחיים הולך שמעון ונוטלה מלוי א"נ אם שחטה לוי ואכלה הולך שמעון אם רוצה וגובה ממנו כדאמר רב חסדא גזל ולא נתייאשו הבעלים ובא אחר ואכלו רצה מזה גובה רצה מזה גובה. אבל אם מתה מאלי' דלא עבד בה מעשה בידים אין דינו של נגזל אלא עם הגזלן. ולא מצי למיטען עם לוי מידי אלא אומר לו לאו בעל דברים דידי את אין דיני אלא עם ראובן שנתנה לי ואתה לך והדין עמו וכיון שאין דינו של שמעון הנגזל אלא עם ראובן ודינו של ראובן על לוי וראובן נשאל ללוי שאלה בבעלים היא ופטור לוי וראובן משלם פרה לשמעון. והם ה"נ האשה אם השאילה פרת נכסי מלוג שלה המשועבדת לבעל בלא רשותו כמו גזלן הוא. ואם נשאלה לשואל ומתה פטור השואל ואין דינו של בעל אלא עם אשתו. ולא עם השואל. ודין האשה עם שואל והילכך שאלה בבעלים היא. ואלו השאילה הבעל ונשאלה האשה לשואל. אע"פ שהגוף היא לאשה לא הוי שאלה בבעלים ולא כמ"ש במה"ק שכיון שהפרה משועבדת לבעל. מה כח יש ביד האשה להפקיע השאלת הבעל. אילו השכיר ראובן פרה לשמעון עד חצי שנה. והלך שמעון והשכירה ללוי ל' יום בתוך אותה חצי שנה ונשאל גופו של ראובן לווי ונגנבה מבית לוי כלום נפטר לוי שלא ישלם לשמעון מפני השאלת גופו של

ראובן אע"פ שגוף הפרה שלו. ומה כח יש לו בה עד חצי שנה שיוכל להפקיעו השאלתו של שמעון וכך נמי האשה אינה יכולה להפקיע השאלת הבעל כיון שהיא משועבדת לו. ואע"ג דאמרי' פירות לאו כקנין הגוף דמי ולא הוי שאלה בבעלים אא"כ נשאל לו הבעל. והא דקמבעיא לי' שאל מן האשה ונשאל בעלה אין לפרש כגון שהשאילה האש' שלא מדעת בעלה ולא ידע הבעל בהשאלתה כלל. שא"כ הו"ל אשה גזלן. כיון שהפרה משועבד' לעבודת הבעל. והיא משאל' אותה לאחרים. וכיון דהויא גזלן אין דינו של בעל על השואל. אלא עם האשה אם הי' מוציא לה דבר שהי' יכול לגבות ממנה ודין האשה עם השואל. וכיון שאין דין הבעל עם השואל אע"פ שקנין פירות כקנין הגוף דמי לא נקרא בעליו עמו אלא אותן שמדיין עמו ומוציא מידו ואילו גזל ראובן משמעון והשאיל ללוי. ושמעון נשאל ללוי אע"פ שהגוף לשמעון כיון שאין דינו של שמעון על לוי אלא על ראובן וראובן על לוי אינו נפטר לוי בהשאלת שמעון והם ה"נ אשה ובעלה. ולא קמבעיא לי' אלא כגון שידע הבעל בהשאלת אשתו ונתרצה ולא מיחה וא"ת כיון שידע ונתרצה הו"ל כאלו הוא השאיל ונשאל. לא הוי הכי אלא כיון שהאשה השאילה היא בעלת השאלה והילכך אי קנין פירות כקנין [הגוף] הוה שייך בעל בקנינה והוי שאלה בבעלים ואי לא הוי כקנין הגוף לא שייך בעל בקנינה ולא הויא שאלה בבעלים:

אח"כ התבוננתי וראיתי שזה שכתבתי שאילו גזל ראובן פרה משמעון והשאילה ללוי ונשאל לו ראובן ומתה ביד לוי פטור לוי דשאלה בבעלים מפני שאין דינו של שמעון אלא עם ראובן ולא עם לוי וראובן הוא בעל דינו של לוי. אינו נראה לי דכיון דגזלה ראובן משמעון ואינה שלו לא קרינא בי' אם בעליו עמו ומה שהשאיל שלא כדין השאיל כיון שאין הפרה שלו. ובע"כ שלוי מדיין עם שמעון וא"י לומר לו לאו בע"ד דידי את כיון דלוי חייב לשלם לראובן. וראובן חייב לשלם לשמעון יש לו לשמעון לתבוע את לוי ואע"פ שהי' חוב גמור שהי' חייב לראובן מפני שהלוהו מנה ושמעון הלוה מנה לראובן יכול לתובעו מדר"נ כ"ש הכא בגזלה שאין לו שום קנין לראובן על פרת שמעון וכל היכא דקיימא ברשות שמעון קיימי הילכך אילו השאילה ראובן ללוי ומתה בבית לוי כדרכה ששמעון יכול לתובעו שהפרה היא שלו. אע"פ שלא השאילה לו אלא ראובן. ואילו נשאל ראובן ללוי באותה השאלה אין זו שאלה בבעלים להפטר לו. ומנא תימרא מדאמרי' לקמן בהלכתין אלא כי קמבעיא לן לרמב"ח כגון דאגרא איהו פרה מעלמא והדר נסבה ואליבא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר לא תיבעי לך דודאי שאלה בבעלים הוא. כי תיבעי לך אליבא דר' יוסי דאמר תחזור פרה לבעלים הראשונים מהו שואל הוי או שוכר הוי. אלמא אליבא דר' יוסי דאמר תחזור פרה לבעלים הראשוני' אי חשוב הבעל שואל

חייב לשלם לבעלים הראשונים ולא מיפטר בעל משום דאשתו השאילה לו. והוי שאלה בבעלים דכיון דאינו משלם אלא לבעלים הראשונים הם נקראים בעלים ולא האשה ולא מהניא שאלת האשה לפטור הבעלים. והשתא אשה דקניא לה פרה למלאכתה כששכרה לא חשיבה שאלה בבעלים ליפטר בעל כ"ש הגזלן שאין לו שאם קנין עלי' שלא תקרי שאלה בבעלים לפטור לוי. והילכך אם שאל מן האשה ונשאלה לו האשה דפטור אין לתלות הטעם אלא כדפרישית במה"ק מפני שיש לאשה קנין הגוף וקרינא בה אם בעליו עמו. אבל אם הי' גזלן דעלמא שהשאיל לאחר לא מיפטר משום שאלה בבעלים. דלא מיקרי בעלים ואפי' אם הי' שואל כגון ראובן שהשאיל פרתו לשמעון עד שלשים יום ושמעון השאילה ללוי ומתה כדרכה אע"פ שהיתה שאלת שמעון בבעלים לא מיפטר לוי ואפי' לרבנן דעד כאן ל"פ רבנן ור' יוסי אלא בשוכר שהשואל משלם לשוכר. ופקעו בעלים הראשונים אבל אם הי' שואל שהשאיל לשואל שלא פקעו בעלים הראשונים מודו רבנן דדינו דשואל שני עם הבעלים הראשונים. ולא מיפטר משום שאלה בבעלים דשואל ראשון ומש"ה אמרי' לקמן כגון דאגרה איהי פרה מעלמא והדר נסבא כו' ולא אמרי' כגון דשאלה דאילו שאלה תחזור לבעלי' ומדר' יוסי בשוכר נשמע לרבנן בשואל ולא הוה מיפטר בעל משום שאלת אשתו. שאין דינו אלא עם הבעלים הראשונים. ואשה לא הויא בעלים. וכן שואל שהשאיל לשואל. ולא כמו שאמרתי במה"ק וכן שמעון אם השאיל פרתו של ראובן ללוי ומתה כדרכה והיתה שאלה בבעלים פטור לוי. אינו כן שכיון שהפרה חוזרת לראובן היא נקרא בעלים ולא שמעון ששאלה ממנו. ואילו השאילה הבעל ונשאל לו הבעל הוי פלוגתא דר' יוסי ורבנן. דפרת מלוג אם מתה. מתה לאשה ונסתלקא דומיא דשוכר פרה מחבירו והשאילה לאחר ומתה. ואליבא דרבנן דאמרי שואל משלם לשוכר ה"נ שואל משלם לבעל וכיון דבעל הוי בעל הפרה אם הי' שאלה בבעלים פטור השואל. ואליבא דר' יוסי דאמר תחזור פרה לבעלי' הם ה"נ הכא בודאי אם מתה ביד הבעל מתה לאשה. אבל עכשיו שהבעל השאילה לאחר ומתה בבית השואל תחזור פרה לאשה. והבעל יאכל פירות כבראשונה. ולא ישתכר הבעל בפרת אשתו. וא"כ השאלתו לא הפקיה פרת האשה אלא השואל משלם לאשה. ומ"ש במה"ק שהוא פטור השואל בעבור השאלת גוף הבעל לא יבא אלא כרבנן ולא כר' יוסי. ומה דכתבית במהדורא תליתאי דהאי דקא מבעי' לי' שאל מן האש' ונשאל לו בעלי' שאין לפרשו שלא מדעת הבעל אלא מדעת הבעל אינו כלום שאילו הי' מדע' הבעל הו"ל השאיל הבעל ונשא' הבעל. וכבר כתבתי דאליב' דרבנן פטור ואליב' דר"י חייב א"ו כגון שהשאיל' שלא מדעת הבעל ומפני שהגוף שלה הויא בעלי' ואלו נשאלה הוא עם הפרה

הוי שאלה בבעלי' כדפרישית לעיל והשת' דנשאל עמה בעל' קא מבעי' לן אי קנין פירות כקנין הגוף דמי מיקרי בעלי' ואי לא לא מיקרי בעלי':

דף צז.

ההוא גברא דשאיל דוולא מחברי' ואיבזע כו'. זו השטה מוכחת דלא מהימן שואל בשבוע' דמתה מחמת מלאכה כדכתבית במה"ק אבל בפ' המפקיד בה' השוכר פרה אמרי' אמר ר' ירמי' פעמי' ששניהן בחטאת כו' ואמר התם דשואל נשבע שמתה מחמת מלאכה ובפ' הגוזל עצים בה' נתן לו את הקרן אמרי' תנא רמב"ח ארבעה שומרין צריכים הודא' במקצת וכפיר' במקצת. ואלו הן שומר חנם והשואל נושא שכר והשוכר אמר רבא מ"ט דתנא רמב"ח ש"ח בהדי' כתיב בי' כי הוא זה שומר שכר יליף נתינ' נתינ' משומר שכר. שואל וכי ישאל ויו מוסף על ענין ראשון כו' אלמא גם השואל שייך בשבועה. ואין לו שבועה אחרת אלא מתה מחמת מלאכ'. ויש לומר דפליגי או יש לומר דלאו דוק' שואל ואגב ריהט' מפרש לי' רבא ור' ירמי' דאמר נמי בפ' המפקיד דנשבע כגון שנשבע מאליו אבל ב"ד אין מחייבין אותו או י"ל לפי הדחק דהאי דקאמרי' הכא זיל אייתי סהדי כגון שהי' במקו' שיש עדים (באיסי) ואף על גב דלא מפר' הכא כדמפר' התם כיון דפרשי' התם תו לא צריך לפרושי הכא:

המשאיל אומר שאולה מתה ביום שהיתה שאולה מתה. בשעת שהית' שאולה מתה והל' אומר א"י חייב אי קשיא והא שבוע' השומרין היא זו דכי קאמר שכור' מתה חייב לישבע כדכת' גבי שומר שכר. ומת או נשבר או נשב' אין רוא' שבוע' ד' תהיה בין שניהם. וחייב לישבע נמי שהשכור' מתה ואני פטור עלי' וכיון שהיא זו שבוע' השומרין שחייב מן התור' מן הדין כי אמר אינו יודע שיה' חיי' לשלם דהו"ל מחויב שבוע' ואיל"מ ואמאי כי מקשינ' מינה לרב נחמן ומוקמי בשיש עסק שבוע' ביניהן מוקי לה רישא בתרתי וסיפ' בתלתי והא בחד' פרה משכחת לה ותו דתני סיפא זה אומר שאול' וזה אומר שכור' ישבע השוכר ששכור' מתה ומקשה בגמר' ואמאי ישבע מה טענו לא הודה לו ומוקי לה ע"י גלגול והא היא גופא שבוע' השומרין היא תשובה אין זו שבועת השומרין דודאי כי אמר מתה ואיהו לא ידע אי מת' אי לאו חייב לישב' ומאמתי שמתה אבל אחרי שנשב' כי מתה א"נ דמייתי לה סהדי דמתה כדרכה ודייני בהא מילתא דמשאיל אומר שאול' מתה או ביום שהית' שאול' מתה וזה אומר שכורה מתה או ביום שהית' שכור' מתה זו היא טענ' אחרת וכי טען הכי הו"ל כופר בכל ולא מחייב שבוע' ומש"ה מוקמי' סיפא ע"י גלגול וכי אמר א"י לר' נחמן פטור אך אם יש שם עסק שבועה:

דף צט.

מעל לפי טובת הנא' שבו בכריתו' בפ' אמרו לו אמרי' שבמעיל' עשה את המהנ' כנהנ'. שכך מעל המהנ' את חבירו ש"פ כאלו נהנה היא בשוה פרוטה:

דף ק.

ומודה סומכוס היכא דאיכא שבוע' דאורייתא כדביע' למימר לקמן. פי' המור' כדלקמ' דאומינ' לה בדקטע' לידה דלאו הילך הוא דקא מודה לי' בגוי' ואית לי' נשבעין על העבדי' ואית לי' טענו חיטין והוד' לו בשעורין חייב ואינו נר' לי' דתירוץ זה אמרי' לקמן אברייתי' דתני זה אומר ברשותי ילדה וזה אומר ברשותי ילדה יחלוקו. שאין שם טענת שדה אבל מתני' בשיש שם טענת שדה הרי אין נשבעין על הקרקעות ולא מיתוקמ' שבועה דמתני' אלא כרב אושעיא. בטענו עבד בכסותו ושדה בעומרי' דאגב כסות ועומרים משתבע נמי אעבד ואשדה ע"י זוקקין:

דף קא.

ומקבל לאו כחוכר דמי. המורה דגריס א"נ ופי' א"נ יש קנין משום דהוה קשיא לי' אמאי צריך לשנות שתי הסברות באחת מהן היא מתורצת יפה. או שיאמר במציק קא מיירי דאין לו קנין וחייב לעשר ומקבל כחוכר דמי. א"נ יש לו קנין ולא הוי צריך לעשר כלל ומקבל לאו כחוכר דמי דהא חוכר גופי' לא הוה צריך לעשר. אלא משום קנסא אמרי' דמקבל צריך לעשר אבל אי איפשר לומר אי נמי יש לו קנין דכיון דבמציק מיירי בע"כ אין קנין למציק דקרקע אינה נגזלת. וגם אי איפשר לומר מקבל כחוכר דמי דא"כ אמאי נקט שדה אבותיו א"ו זה לבדו צריך לעשר משום דחביבא לי' אבל ישראל אחר שקיבלה לא אלמא מקבל לאו כחוכר דמי דאלו ישראל אחר חוכר חייב לעשר משום דפורע חובו מן המעשר אם לא יעשר:

דף קא:

להודיעו קתני וה"ק המשכיר בית לחבירו סתם א"י להוציאו בימות הגשמים מן החג ועד הפסח אלא א"כ הודיעו שלשים יום מעיקרא פי' אם השכיר לו ביתו סתם שלא קצב עד כמה זמן ידור בתוך ביתו אלא כגון שאמר לו בכל חדש תתן לי סלע ובא להוציאו בתוך ימי הגשמים א"י משום דלא שכיחי בתי למיגר. ואע"פ שהוא מודיעו בתוך ימי הגשמים חדש או חדשים קודם א"י להוציאו עד הפסח. דאינה מועלת לו הודעה דימות

הגשמים כלל משום דלא שכיחי בתי אלא אם רוצה להוציאו בתוך ימי הגשמים צריך להודיעו ל' יום מעיקרא. בימות החמה דהיינו בר"ח אלול ואם לא יודיענו למ"ד יום מעיק' אע"פ שמודיעו בתוך ימות הגשמים. כגון שאמר לו במרחשון או בכסליו אני מודיעך שבשבט או באדר תפנה ביתי א"י להוציאו. עד הפסח משום דלא שכיחי בתי אבל בפסח ודאי מוציאו. כיון דהודיעו בתוך ימות הגשמים דנהי דלא שכיחי בתים פנוים לדור בהן בחורף אבל יכול למצוא בית שידור בו בקיץ. הילכך כשיכלה החורף מיד יכול להוציאו. וכן נראה לפרש המשנה המשכיר בית לחבירו. פי' סתם כגון שאמר לו בכל חדש תתן לי סלע. בימות הגשמים א"י להוציאו מן החג ועד הפסח. פי' אם בא להוציאו בתוך ימות הגשמים א"י אע"פ שמודיעו לו יום מעיקרא עד הפסח משום דלא שכיחי בתי למיגר אבל כיון שכלו ימות הגשמים יכול להוציאו מיד אם הודיעו ל' יום מעיקרא בתוך ימות הגשמים. מפני שיש לו פנאי למצוא בית ושכיחי בתי בימות הגשמים בעבור ימות החמה:

ובימות החמה ל' יום. פי' ואם בא להוציאו בימות החמה אינו יכול להוציאו עד ל' יום לאחר שהודיעו. שצריך להודיעו קודם שיוציאנו למ"ד יום. כדי שיחזור למצוא בית. ומיכן למדנו שאם רוצה להוציאו בתוך ימות הגשמים צריך להודיעו ל' יום מעיקרא. קודם ימי הגשמים בתוך ימות החמה. כשיוכל למצוא בתים לשכור. וגם מיכן למדנו דמאי דתני בימות הגשמים עד הפסח דמשמע הא כיון שעבר הפסח מוציאו מיד כגון שהודיעו ל' יום מעיקרא דהא בימות החמה גופייהו צריך להודיעו ל' יום מעיקרא:

דף קג:

לחרוש אחריו יחרוש פשיטא. פי' בודאי לקצו' ולעקו' איצטריך לאשמעי' דלא ישנה המנהג. משום דמצי אמר לי' כיון שאזמין לך תבואתך מה איכפת לך בין קציר לעקירה והכי איצטריך למתני דלא ישנה המנהג אבל לחרוש אחרי' מה טענה יכול לומר לו. שלא יחרוש. וכן במקום שנהגו להשכיר אילנות ע"ג קרקע מש"ה אמר בהו פשיטא:

דף קד.

והוא דמיתקרי בית כור. פי' אבל אי לא מתקרי בית כור דינו כהין חסר הין יתר שאם פחות רובע הקב לסאה או אם הותיר רובע הקב לסאה בהגיעו. יתר מיכן יעשה חשבון כדמפרש בבא בתרא בפ' האומר:

הי' דורש לשון הדיוט. פי' מן הדין הי' שלא יתן לו כלום. שזה שהוביר שדהו אינה אלא גרמא בעלמא. שלא הזיקו בידים. אלא מחמת זה הלשון שכתב לו נתחייב לשלם וכך מתפרשים כולם:

וכן כל קרבן שהיא חייבת. פי' לאו דוקא קיני זבה ויולדת דשייך בעל בהו אלא אפי' אכלה חלב או חיללה שבת דלא שייך בהו חייב להביא עלי' חטאתה:

הביאו לו כתובת אימן ומצא שכתב בה לכשתיכנסי עמי לחופה הוי לי לאנתו. פי' זו היא כתובת נשואין. וכך היו כותבין בה. איך פלוני החתן אמר לפלונית וכשתכנסי עמי לחופה הוי לי לאנתו. ובפנינו כנסה. וכיון שראה הלל זה התנאי בכתובותיהן ידע שגם קידושיהן על זה התנאי היו שלא יהיו נגמרים אא"כ נכנסה עמו לחופה ואם נחטפה ממנו מקודם לכן לא חלו עלי' הקידושין. והמורה שפירש שטר אירוסין אינו נראה לי:

שכך כותב תשלומתא אית לך עלי כל קבל דיני. פי' זה שהי' כותב לו הלוה כך כדי שלא יוכל למכור ואם מכור טורפו המלוה מן הלקוחות משא"כ בשאר מטלטלין שאם מכרם אינם טורפם וזה טרפו שהוא עשאו בכתיבתו כאלו היא של מלוה. ומש"ה מקשה טעמא דכתב לי' הא לא כתב לי' הכי לא קנאו. ואם מכרו כשהחזירו לו אינו טורפו. והאמר ר' יוחנן משכנו ומת שומטו מעל גבי בניו אלמא אין דינו כשאר מטלטלי דיתמי דלא משתעבדו וה"ה דטורפו מן הלקוחות שהיתומין והלקוחות דינן שוה. אלמא משעה שמשכנו קנאו. ואכתי האי כתבא למאי אהני לי'. ומהדר אהני כתבא לגירעון שאם פוחתו דמיו גובה משאר נכסיו ואפילו מיתמי או מלקוחות דהו"ל השתא מלוה בשטר. וה"ה נמי אם נאבד כולו:

דף קח.

נהרדעי אמרי אפי' משום דינ' דבעל מיצר' מסלקי' לי'. ראיתי כתוב לרבי' תם שפסק שאין דין מצרנות אלא בשדות. ולא בבתים. שכל ההלכה אינה מיירי אלא בשדות ומשום טעמא דמחרישה ודוקא (שדות דשכיחי) למזבן אמרי' ללוקח ועשית הישר והטוב אבל בתי דלא שכיחי למזבן. דלא עבוד אינש דזבין דירתי' לא אמרי' בהו ועשית הישר והטוב. ואם איתא דבכל מילי איתי בהו דינא דבעל מיצרא כי איפסק משוניתא וריכבא דדיקלי גופייהו א"ו אין דין בר מיצרא נוהג אלא בשדה בלחוד. ואינו נ"ל דהשתא בשכינות שדה קפדי אינשי. ואמרי' בהו ועשית הישר והטוב. כ"ש בשכינות בתים דאמרי' טוב שכן קרוב מאח רחוק. ואי משום דלא שכיח לי' ללוקח ביתא למזבן אין זו טענה דהא דארעא דחד ובתי דחד אמרי' דמארי ארעא מצי לעכב אמארי ביתא. ואם איתא לימא לוקח לא

שכיח לי ביתא למזבן. אלא אפ"ה מסלקי' לי' ולא חיישי' להאי טענה. ומאי דאיסתייע ממשוניתא וריכבא דדיקלא לא הויא סייעתא דודאי שדה ובית דחשיבי תשמישין אית בהו דינא דבר מיצרא. אבל משוניתא וריכבא דדיקלי דלא חשיבי תשמישייהו ובשעה אחת אדם מלקט פירותיהן. אינן חשובין לדינא דבר מצרא. ועמ"ש ע"ז בתשובות ט"ו:

הכי אמרי נהרדעי משמי' דר"נ אין אונאה לקרקעות. ובפ' הזהב אמרי' אמר רב נחמן אמר חסא הכי פירש רב אמר אונאה אין להם ביטול מקח יש להן. והכא משמע דסבר ר' נחמן דאפילו ביטול מקח אין להן. יש לומר דההיא משמי' דר' אמי. וההיא משמי' דנפשיה:

דף קט.

לא סילקא וירקא פי' האי דלא אהדר לי' פירות שעדיין לא נגמרו. משום דכיון דלא נגמרו דינן כאילן והיינו שבח שקמה ואי אית לי' בשבח שקמה אית לי' בשבח פירות שלא נגמרו ואי לית לי' בשבח שקמה לית לי' בפירות שלא נגמרו:

דיקלא ואלים בעי מר שבחי' פי'. דלא דמי דיקלא ואלים לשבח שקמה או לפירות שלא נגמרו דשבח שקמה ופירות שלא נגמרו למיקץ קיימי לכשיוגמרו. אבל דיקלי ואלים לא קאי לעולם למיקץ. ומש"ה אהדר לי' התם לאו אדעתא דהכי נחת:

א"ל גלי אדעתך דלמישקל ואיסתליקי עבדת וכו'. אין פירושן דגלית אדעתך מדקאמר כרוכמא רישקא היא דבעי כדפריש המורה דאם כן אי הוה טען דאנא הוה נטענא תאלי בדוכתייהו ה"נ דהוה שקיל ונמצא שבעבור שלא ידע לטעון הפסיד דינו ואי איהו לא ידע לטעון ליטענו ליה ב"ד אי דינא הוי הכי אלא אע"ג דטעון הכי לית ליה וה"פ משעה שקיבלתה אותה לאספסתא גלית אדעתך דלמישקל ואיסתלוקי עבדת ולא ליטע בה נטיעות המתקיימות הילכך אין לך בהן אלא דמי העצים:

דף קט:

דבעינא למיסק לא"י פי' טעמא משום דבעי למיסק לא"י הלא"ה לא יהבי' ליה מידי דכי היכי דבעה"ב לא מצי לסלוקי' כ"ז שהאילנות קיימין הם הכי [נמי] שתלא אי מסתלקא לא יהבי' לי' מידי:

ההוא גברא דמשכן פרדיסא לחברי' לעשר שנין קש לחמש שנין אביי אמר פירא הוי רבא אמר קרנא הוי וילקח בו קרקע והוא אוכל פירות פי' הכי מסקי' דדוקא היכי דקש בזומני' פליג אביי ואמר דפירא הוי וכל העצים שלו דכיון דבזימני' קש דעתי' עילוי' אבל

אם הזקין בלא זימני' או אם יבש דאין דעתו עילוי' מודה לרבא דילקח בו קרקע והוא אוכל פירות ורבא אמר אע"ג דקש בזימני' לאו אדעתא דהכי נחת שיאכל גוף הגפנים כי אם פירותיהן הלכך ימכר זה הפרדס עם גפניו זקנים וילקח בהם קרקע והוא אוכל פירות עד שישלם עשר שנים או יזרע הפרדס הזה ומן הגפנים יקנה קרקע אחר ויזרע גם היא עד שישלים זמנו ויאכל הפירות עד זמנו ואי קשיא ואמאי בקופא סבא אמרינן דשקיל פלגא ולא פליג עלי' רבא למימר דאע"ג דבזימני' הזקין ילקח בו קרקע. ובשטפה נהר נמי דהוא בלא זימני' ואמרן דשקיל ריבעא ולא פליגי אביי ורבא לומר דילקח בו קרקע שהרי בלא זימני' גם אביי מודה דילקח בו קרקע יש לומר שאין זה הדין דומה לאותו [דין דקופא סבא ששם] (ששים) קיבל השדה לזורעו ויש לו לחלוק עמו בין בזרעים בין באילנות הצמחים בו כדאמרן לעיל וגוף השדה הוא של בעלים והכל הם פירות שחולקים בין שניהם הלכך באילן שהזקין בזמנו לוקח מחצה ושלא בזמנו נוטל רביע כדין שתלא דמסתלק בלא זימני' וגוף השדה הוא לבעליו ומודה בזה רבא אבל הכא דמשכין ההיא פרדיסא ליכול פירותיו עד עשר שנים פליג רבא ואמר דאע"ג דקש בזימני' אינו רשאי ליכול גוף הגפנים כ"א פירותיהן הילכך ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירותיהן עד הזמן ואביי אמר בודאי כשהזקין בלא זימני' דלא אסיק אדעתי' ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות אבל כשהזקין בזמנו דדעתי' עילוי' פירא הוי והכל שלו. ולעיל בפ' השוכר את האומנין אמרן השוכר חמור לחבירו ומתה בחצי הדרך. אם יש בדמי' ליקח יקח כדאמרי' הכא ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות והכא דקש בזימני' פליג אביי משום דדעתי' עילוי' ואמר הכל שלו והיכא דאין בדמי' ליקח כ"א לשכור פליגי רב ושמואל דרב אמר לא מכלינן קרנא אלא הנבל' היא לבעלי' והוא נותן לו שכרו של חצי הדרך. ושמואל אמר מכלינן קרנא ושוכר בדמי' כדי להשלים לו תנאו לילך עד מקום שהשכירו ולא אמרי' יהא הכל [שלו] כדאמר אביי הכא משום דלא דמי שהוא עתיד לילך עד אותו הדרך והיאך יקח הנבלה בחנם ולא פרעו עדיין מכל שכירות הדרך כזה שפרעו מכל פירות עשר שנים הילכך דין הוא שיאכל כל העצים משום דהוי פירא:

תא שמע נפלו לה זיתים וגפנים זקנים כו' מה שפירשתי במה"ק דאי פירא הוי ליהוי כפירות מחוברין לקרקע דאינון לבעל. אי קשיא והא באלו פירות מחוברין לקרקע אמרי' דאינון לבעל שהן צריכין עדיין לקרקע אבל אם אינם צריכים לקרקע כלל הא קי"ל דכל העומד ליתלש כתלוש דמי. ופירות תלושין הן של אשה. וילקח בהן קרקע והיא אוכל פירות. וה"נ כיון שיבשו ואינן צריכין כלל לקרקע ליהוי כתלושין ואמאי ליהוי דבעל. יש לומר דאילו פירות מחוברין שאינן צריכין לקרקע דכתלושין דמי הנ"מ בפירי דכמה

דקיימא בארעא מיכחש כחשי. הילכך לתלישה קיימא אבל הני עצים דלא מכחשי אדרבה טפי מינטרי שפיר אגב קרקע לא אמרי' כתלושין דמי היכך אי חשבית להו פירות הוי להו כפירות המחוברין לקרקע דאינון דבעל:

דף קי.

לאו מי אוקימנה בשדה אחרת. פי' דרקא גבי בעל חשיב קרנא בשדה אחרת שאפילו אם תחשבם פירא הו"ל פירות תלושין כיון שאין לה קרקע. ותנן נפלו לה פירות תלושין ילקח בהן קרקע והוא אוכל פירות. אבל גבי ממשכן מה לי אם משכן ראובן פרדיסו של שמעון שהי' נטוע בשדהו. מה לי אם הי' נטוע בשדה לוי כל פירות האילנות שלו. וקופא סבא פירא הוי. ואדעתא דהכי נחת. אבל בעל מי איכא למימר אדעתא דהכי נחת:

רב יהודא אומר קרקע בחזקת בעלי' עומדת. פ' ואין לומר כאן מיגו כגון שהי' ידוע לעולם שממושכנת היא אצלו אלא שלא היו יודעים לכמה שנים. אי נמי י"ל דמש"ה לא מצי למיטען לקוחה היא בידי מפני שערער עליו והכי משמע וקדם המלוה ואכל את הפירות. שעירער עליו. ולא הספיק לתובעו בדין. ולמונעו ולסלקו מן השדה עד שקדם המלוה ואכל את הפירות ומש"ה לא מצי למיטען לקוחה היא בידי שלא אכלה שלש שנים בשופי:

התם לאו מילתא דעבידא לגלויי כו' מ"ש במה"ק דשטר שכתוב בו סילעין סתם ומלוה אומר שלש ולוה אומר שתים ומתו סהדי דשטרא או שהלכו להם למדינ' הים דהיא מילתא דלא עבידא לגלוי'. אינו נראה לי דכל מילתא דהות באנפי סהדי מילתא דעבידא לגלויי חשבי' לה דקלא אית לה וסהדי דשטרא מודיעי לכ"ע. ואיהו נמי מודה באנפי כמה אחרינא הילכך אי קדם מלוה ותפש גם רב יהוד' מודה דלא מפקי' מיני' דע"כ לא פליג עלי' דרב כהנא אלא בטענת קרקע משום דבחזק' בעלי' עומדת אבל בטענ' מטלטלין מודה דלא מפקי' מיני' ומאי דאמרן בפ"ק שאני התם דקא מסייע לי' שטרא דוקא קוד' שתפש המלוה דלא ליהוי לוה כמודה במקצ' הטענה. אבל בתר דקד' ותפש מלוה כיון דהיא מילת' דעבידי לגלויי לא מפקי' מיני' ובמילת' דלא עבידא לגלויי אע"ג דאינה טענת קרקע אלא טענ' מטלטלין אם קד' ותפש שלא כדין מפקי' מיני'. כגון ראובן שאמר לשמעון חפץ זה אני מוכר לך באיסתיר' ק' מעה (ומשהו) [ומשו'] שאינו חיי' לו אלא איסתיר' הפחו' שבלשונו' אם קדם ותפש מיניה מאה מעה מפקי' מיני' דשלא כדין תפש. ומוד' בזה רב כהנא דכל טעמו אינו אלא משום מילתא דעבידא לאגלויי וכל היכא דלא עבודא לגלויי ל"ש לי' בין קרקע ובין מטלטלין דמפקי' מיניה:

שטרא כיון דלגבויינא קאי מיזהר זהיר בי' כו'. פי' ואם קדם מלוה ואכלה חמש ולוה אמר לא הי' אלא שלש תחזור לי שנים שאכלת' ואם אתה אומר אמת שחמש היו הבא שטריך והוא אומר אירכס לי נאמן המלוה ע"י מיגו. דהשתא לאו לגבויינא קאי וכיון דאכלה כל זימני' לא איזדהיר בי':

ה"נ דמהימן. פי' בודאי דמיהימן אלא הכי מקשה לי' היכי מתקני רבנן מילתא דאתי לידי קול קולא. ואי קשי' בלאו רב יהודא נמי תקשי לו ואמאי אמר אלא מעתה דמשמע לרב יהוד' קשי' תשובה בודאי לא קשיא אלא לר"י דבשלמא אי אמרת דהתם לא אמרי' מיגו דהאי לא טעין לקוחה היא בידי משום דמירתת שמא יבואו ב"א שנמצאו בעת המשכנת' ויעידו וימצא כזבן לעולם ה"נ לא חשו חכמים להאי קיקולא משוה דמירתת ומילתא דלא שכיחא לי' היא ולא גזרו בה רבנן אלא לר"י דחשיב לי' מיגו ולא אמר דמירתת אם כן הכא נמי ניחוש דילמא טעין הכי':

דף קי:

אמר ר' יוחנן על היתומי' להביא ראי'. בכתובו' בפ' אלמנה ניזונת אמרי' בעי ר' יוחנן. יתומי' שאמרו נתננו והיא אומרת לא נטלתי על מי להביא ראי' ניכסי בחזקת יתמי קיימי ועל האלמנה להביא ראי' או דילמא ניכסי בחזקת אלמנה קיימי ועל היתומי' להביא ראי'. ת"ש דתני לוי אלמנה כ"ז שלא נישאת על היתומי' להביא ראי' וי"ל דבתר דפשט לי' לוי ממתנית' סברה והדר איהו למימר הכי ניכסי בחזק' בעל חוב קיימי ולאו בחזקת יתמי א"נ יש לומר דאע"ג דהא פשיטא לי' האי מבעי לי' משום דטעמא דהכא כדמפרש ארעא כיון דלגבויינא קיימא כמאן דגביא דמיא והילכך כולה ארעא קיימי בחזקת בעל חוב. אבל התם דלא בעי אלא מזוני לא קיימי כולהו ניכסי בחזק' האלמנה שהמזונות אינן אלא דבר יום ביומו. וכולהו ניכסי בחזק' יתמי קיימא ואין כח באלמנ' להוציאן מידן בעבור מזונותי' כמו שיש הנה כח בבעל חוב להוציא כל השדה מיד היתומי'. אלא היתומי' מחזיקים הנכסי' והולכין ומפרנסין אותה דבר יום ביומו ומש"ה הוה מסתפק ר' יוחנן למיבעי אם יש לאלמנה עליהן חזקה כנגד מזונותי':

הניחא למ"ד אי אית לי' זוזי ללוקח כו' לא ידעתי אנה היא חלוקה זו והמורה כתב דפלוגתא היא בפ' הכותב. וחפשתי שם ולא מצאתי' עיין בפ' מי שהי' נשוי ושם תמצא דרמב"ח הוא דסבר הכי דלא מצי לסלוקי בזוזי ורבה דחייה כדפרישי' בפ' הגוזל עצים במהדורא רביעאה בתרא. וכי היכי דלוקח לא מצי לסלוקי' בזוזי הם ה"נ יתמי ומש"ה מעלין אותן בדמים:

דף קיא.

לא צריכא דא"ל שכרכם על בעל הבית פי' ואפ"ה בעה"ב פטור ואע"ג דאיהו אמר לשלוחו צא ושכור לי פועלין וקי"ל בכל התור' שלוחו של אדם כמותו. וטעמא דמילתא דכי חזו פועלין לבעה"ב כד מוגר להו סמכו דעתייהו דלפרעינהו ביומי' אבל כי לא חזו לי' לא סמכו דעתייהו דלפרעינהו דאע"ג דאמ' להו שכרכם על בע"ה וסומכו עלוי' נהי דסמכי עלוי' דלפרעינהו אבל לאלתר לא סמכו דעתייהו ומש"ה אינו עובר:

דף קיב.

אומן קונה בשבח כלי והלואה היא כו' אי קשי' היכי אמרי' הכי דאי אומן קונה בשבח כלי דהוי הלואה והא אמרינן בפרק הגוזל עצים בה' נתן לחרש שידה תיבה ומגדל. לימא כתנאי עשה לי שירים וטבעות ואקדש אני לך כיון שעשה מקודשת דברי ר"מ וחכ"א אינה מקודשת כו' עד מאי לאו באומן קונה בשבח כלי קא מיפלגי דר' מאיר סבר אומן קונה בשבח כלי. ורבנן סברי אין אומן קונה בשבח כלי. אלמא אם אומן קונה בשבח כלי הויא מקודשת. ואי אמרי' דדהלואה היא הו"ל מקדש במלוה. תשובה הכא אמרי' דהויא הלואה שכשהיא מחזיר לו טליתו הוי כאלו מוכרה לו מפני שאומן קונה בשבח ומאמין לו מעותיו וכל מה שאדם מוסר לחבירו ומאמין לו תיקרי הלואה ולא שכירות ואינו עובר בבל תלין על הקפת המקח כי אם על הקפת השכירות. אבל התם לגבי אשה בנתינת הכלים שנותן לה האומן היא מתקדש' לו מיד ואין שם הקפה ומה שאמרנו שם אומן קונה בשבח כלי כדי להוציאו מדין שכירות משום דאמרי' התם ישנה לשכירות מתחלה ועד סוף כל פרוטה פרוטה דעביד חייבת למיפרעי' והו"ל מלוה גבי' וכי יהיב לה כלים הויא לה כמקדש במלוה להכי אמרי' אומן קונה בשבח כלי דלא מחייבא לי' מידי עד דיהיב לה כלים. וכי יהיב לה הויא מקודשת באותו השבח שנותן [לה] ואין שם הלואה. אבל הכא כשמחזיר לו כליו לבעה"ב ומאמין לו בודאי הויא הלואה ואי אמרת דשכירות הוא הויא לה הקפה דשכירות והי' עובר עליו:

דף קיג.

מני (**מאן כצ"ל**) **אילימא בעל חוב הא כתיב לא תבא אל ביתו לעבוט עבוטו**. קשיא לי אט לא יחבול רחים ורכב ולא תחבול בגד אלמנה בתוך ביתו משמע א"כ אם חבלם בחוץ אינו עובר. א"ו אפילו בחוץ משמע ולק"מ. וראיתי דהויא פלוגתא דתנאי דלקמן אמרי' ת"ש אם חבל תחבול שלמת רעך בשליח ב"ד הכתוב מדבר אתה אומר בשליח

ב"ד או אינו אלא בעה"ב כשהוא אומר לא תבא אל ביתו הרי בעה"ב אמור כו' אלמא האי תנא ס"ל דלשון חבלה לא משמ' אלא בתוך הבית ולא בחוץ ולא יחבל ולא תחבל נמי בפנים משמע לי'. ומאי דדייקי' הא אחרים ושל אחרים חבול בפנים הוא אבל מיהו לא תימא דוקא בפנים עובר עליהם אבל בחוץ לא דהוה דבחוץ נמי והאי דנקט בל' חבלה לומר לך שאפי' שליח ב"ד שמותר לו לחבול דברי' אחרי' אלה הוא אסור לחובלם ולאו דוקא נקיט חבלה למעוטי בחוץ ואידך תנא דסבר שליח ב"ד שבא למשכן לא יכנס לביתו למשכנו משמע לי' אם חבול תחבול בחוץ וה"ה נמי לא יחבל ולא תחבול בחוץ אפי' בחוץ משמע לי' וכיון דשמואל סבר דשליח ב"ד מנתח נתוחי אמאי לא תירץ לי' דהאי לא יחבול ולא תחבול אפי' בחוץ משמע לי' ומאי דדייקי' הא שלאחרי' חבול בחוץ הוא ובבעל חוב. ויש לומר לפי שיטתו השיבו דאפי' לדידך דמשמע לך בפנים מצינא לאוקומה בבעל חוב. ולעבור עליו בשני לאוין:

דף קיג:

מפשיטין אותה ממנו כו' נרא' לי דהא מתנית' אתי' אף למ"ד אין מסדרין ומשום השבת העבו' תני הכי שגם בהשבת העבוט אינו חייב לאהדורי בעיני' אלא מאי דחזי לי' ומאי דאמרן דעיל ודילמא עד שלשי' יום מהדר לי' בעיני כו' דחית' הות ולא איתוקמא הכי:

דף קיד.

איבעי' להו מהו שיסדרו בבע"ח פי' לרשב"ג אין לשאו' כדאמרן דלדידי' ודאי ל"ל סידור ולא מבעיא ליא אלא לרבנן א"כ כי אמרי' לקמן ומה בע"ח שמחזירין אין מסדרי' בחזרה דרבנן מיירי כדפרישית במה"ק ולא בחזרה דרשב"ג כדפריש המורה:

דף קיד:

א"ל ולאו כהן הוא מר וכו'. פליגי הא אמאי דאמרינן בבראשי' רבא בפ' ה' ותאמר לאה בגדי [בגד] פעם אחת נחלקו רבותינו על אליהו אלו אומרי' של גד ואילו אומרי' משל בנימין. בא ועמד לפניהם אמר להן רבותיי למה אתם חלוקים עלי אני מבני' של רחל אני: **קברי גוים אין מטמאין כו'** מאי דקשיא במה"ק נ"ל לתרץ דאליהו מלאך הוא ובאויר הוה קאי דאהל איכא מגע ליכא:

עד בא השמש תשיבנו לו זה הוא כסות יום שניתנ' ליחבל בלילה קשיא לי דהא סמוך לו כתיב כי הוא כסות' לבדה הוא שמלתו לעורו במה ישכב וגומר:

דף קטז:

היכי דמי אי דאמר לי' עליי' זו כו' מה דקשיא לי במה"ק דמהכא משמע דדוקא במשכיר עלייתו ונפחתה חייב לתקנה המשכיר שהוא בעל העליי' אבל בית דחד ועלייה דחד נופחתה העליי' בעל העלייה מתקן עלייתו. והכי נמי מוכח לקמן דאמרי' הנהו בי תרי חד דייר עילאי וחד דייר תתאי כו' שעל בעל עליי' לתקן עלייתו ולקמן תנינן הבית והעליי' של שנים שנפלו כו' ומוכח מהתם שעל בעל הבית מוטל לתקן העלייה שהוא תקרת ביתו ובעל עליי' דורס עליה. נ"ל לתרץ דודאי בתחלת בנינם בעה"ב שהוא התחתון חייב לתקן את העליי' מפני שהוא תקרת ביתו והיאך יהי' ביתו מתוקן אם לא יקרה אותו הילכך הוא חייב לתקן העלייה והעליון הוא דורס עליו משום דביתא לעליי' משתעבד וה"ה נמי אם היו בנוים ונפלו הבית והעליי' כל הכתלים שצריך לבנות ביתו כבתחלה בעל הבית חייב לתקן העליי' משום שהיא תקרת ביתו. אבל אחרי שבנה ביתו ותיקן העליי' שהיא תקרת ביתו ובעל העליה דורס עלי' ומשתמש עלי' משום דביתא לעליי' משתעבד ומחמת שימושו ודריסתו נפחתה העליי' וכותלי הבית קיימין אין על בעל הבית לתקן העלייה מפני שהיא אומר לו אתה דורס עליו ומשתמש עלי' ומקלקל התקרה ואני צריך לתקנה לך אין זה דין. אלא בעל העליי' חייב לתקנה שהיא דורס עלי' ומשתמש עלי' ומש"ה כשנפלו לגמרי אמרי' שבעל הבית מתקן העליי' אבל כשהבית והעליי' כותליהן קיימין ונפחתה העליי' אין בעל הבית חייב לתקנה אלא בעל העליי' ומתני' דתנן הבית והעלייה ונפחתה העליי' והכתלים הם קיימים ומחייב לבעה"ב לבנות העליי' מוקמי' לה בשוכר ומשכיר שגם העלייה של משכיר אבל אילו היה בית דחד ועלייה דחד היה בעל עליי' חייב לתקן עלייתו ובהנהו בי תרי נמי דהוו דיירי חד עילאי וחד תתאי מפני שהעלייה שלו חייב העליון לתקנה ותו לא קשיא ולא מידי :

דף קיז.

ותיסברא והא לענין ניזקין איפכא שמעי לה כו' פי' ותיסברא לאוקומי טעמא דמתניתין משום דתחתון הוא ניזוק מן העליון והוא תובע לעליון שיתקן לו העלייה והא כסברא זו איפכא שמעי' לה אלא הכא במתני' בחזוקי תקרה קמיפלגי כו' פי' ועליון הוא דתבע לתחתון ולא תחתון לעליון דלא הוי ניזוק ותו דעליי' [דעליה] קאי לתקן העליי' כיון דאיקומנא בשוכר ומשכיר :

דף קיז:

בשלשה מקומות שנה לנו ר' יהודא אסור לאדם שיהנה ממון חבירו פי' ואע"פ שהוא זה נהנה וזה לא חסר ונ"מ הדר בחצר חבירו שלא מדעתו וחצר לא קיימא לאגרא וגברא עביד למיגר שהוא צריך להעלות לו שכר ותלמודא דחי להו דלא תשמע הכי ולעולם אית ליה לר' יהודא זה נהנה וזה לא חסור פטור :

דף קיח.

המוציא זיבלו לרשות הרבים לזבלים פי' לאפוקי אם הוא מתכוין לנקות את ביתו שאינו רשאי להוציאו ברה"ר דדוקא כשהוציאו לצורך לזבל שהוא צריך לו להוציאו לגינתו התירו לו להוציאו ברה"ר אבל לא כשאינו צריך לו :

דף קיח:

(**עיין הגהת רש"ל**) **ותנן גבי מקח וממכר כה"ג כו'** נ"ל דה"ג אילן היוצא מן הגזע ומן השרשים של בעל הקרקע דברי ר"מ ר"י אומר מן הגזע של בעל האילן ומן השרשים של בעל הקרקע וכן נמי גבי ערלה אילן היוצא מן הגז' ומן השרשים חייב בערלה דברי ר"מ ר"י אומר מן הגזע פטור מן הערלה ומן השרשים חייב בערלה וצריכא דאי אשמועי' לענין ממונא בהא קאמר ר"י משום דממונא אבל גבי ערלה דאיסורא אימא מודה ליה לר"מ ואי אשמעי' גבי ערלה בהא קאמר ר"מ משום דאיסורא אבל בממונא אימא מודה ליה לר"י צריכא :

דף קיט.

בעי רב ענן מגיע לגופו ואינו מגיע לעיקרו מהו. קשיא לי ומאי קא מבעיא ליה והא פשטא דמתני' הכי משמע כל הנופות שהיא יכול העליון לפשוט ידו וליטלן הרי אילו שלו ושאר הנופות שאינו מגיע ליטלן הן של תחתון ועיקרו הוא דעליון כדאמר רבא דבעיקרו כ"ע ל"פ דעליון הוי א"כ בפירוש משמע דקאמר ר"ש שאם מגיע לנופו ואינו מגיע לעיקרו דעליון הוי מש"ה נ"ל דה"פ דמתני' דר"מ סבר שדי נופו בתר עיקרו וכל היכא דקאי בין סמוך לעליון בין סמוך לתחתון כי היכי דעיקרו הוי דעליון שהרי בקרקעו הוא נטוע הה"נ נופו ור' יהודא סבר לא אמרי' שדי נופו בתר עיקרו אלא כיון דנוטה על אויר התחתון אע"ג דסמוך לעליון דתחתון הוי ור' שמעון סבר כל שהעליון יכול ליפשוט את ידו וליטלו הרי הוא של עליון דכאילו הוא נטוע ע"ג קרקעו של עליון דמי ואע"פ

שגם התחתון מיגע בו דעליון הוי דכאילו נטוע ע"ג קרקעו דעליון דמי ואם אין יכול לפשוו' העליון את ידו וליטלו לא הוי כנטוע ע"ג קרקעו וכיון שהוא נוטע על התחתון דתחתון הוי ואע"פ שגם התחתון אינו מגיע לו וזה קורא במתני' והשאר של תחתון כל אותו שאין העליון יכול לפשוט את ידו וליטלו היא של תחתון ולאו בירק אחד מיירי לומר שהנופות הקרובים לעליון של עליון והקרובים לתחתון של תחתון אלא ה"ק כל ירק שהעליון יכול לפשו' את ידו וליטלו הוא של תחתון והשתא בעי אם העליון מגיע לנופו ואינו מגיע לעיקרו מאי מי אמרי' בעינן שיכול להגיע בידו לעיקרו ואז הוא דומה כאלו היה עיקרו נוטע ע"ג קרקעו אבל אם אינו מגיע לעיקרו אע"ג דמגיע לנופו ולא כלום היא ודתחתון הוי אי דילמא כיון דמגיע לנופו אע"פ שאינו מגיע (לנופו) [לעיקרו] דעליון הוי מפני שיכול להביאו אצלו כולו ע"י אותו הנוף שאוחז בו ומביאו כולו אצלו:

סיימתי תוספת בבא מציעא . ויהי לי אלי לישועה